

موضوع

زندگی توحیدی (توحید عملی)

حافظ

گلبنگ سربلندی بر آسمان توان زد (معلول)

«بر آستان جانان گر سر توان نهادن (علت)

سؤال مفهومی

این بیت حافظ، تعبیر شاعرانه‌ای از کدام نوع توحید است و با مفهوم کدام عبارات‌های قرآنی ارتباط دارد؟

برداشت از بیت

بیت

ارتباط

- ۱- مصراع اول این بیت، به چگونگی تحقق «بُعد فردی توحید عملی» و مصراع دوم آن، به نتیجه این بندگی خداوند اشاره دارد.
 - ۲- پیام این بیت، بیانگر سبک زندگی توحیدی یک انسان موحّد است (بُعد فردی توحید عملی) که ریشه در جهان‌بینی توحیدی او (مراتب توحید) دارد.
 - ۳- هر کسی در زندگی خود از فرمان‌های خدا اطاعت کند (بر آستان جانان گر سر توان نهادن)، گام در مسیر توحید عملی گذاشته است. (گلبنگ سربلندی بر آسمان توان زد)
- این بیت، از نظر مفهومی با آیات و عبارات‌هایی که بیانگر توحید عملی باشند، مطابقت مفهومی دارد.

الف- وقتی برای خرید یک کالا به بازار می‌رویم، معمولاً با رسیدن به اولین مغازه و دیدن اولین نمونه، دست به خرید نمی‌زنیم، بلکه با جست‌وجو، بهترین‌ها را انتخاب می‌کنیم.

ب- امروزه در بازار سبک زندگی، سبک‌های گوناگونی از زیستن تبلیغ می‌شود که ما باید از میان آنها بهترین را انتخاب کنیم. (سؤال: انتخاب هر سبکی از زندگی چه نتیجه‌ای دارد؟)

- ۱- مسیر زندگی ما را تغییر می‌دهد
- ۲- سرنوشت دنیا و آخرت ما را رقم می‌زند.

ج- وقتی برای خرید یک کالا، آن چنان دقت و حساسیتی به خرج می‌دهیم، پس باید این انتخاب مهم (سبک زندگی) بر اساس فکر و به دور از احساسات باشد و دلیلی محکم و عقل‌پسند از آن حمایت کند.

انتخاب سبک زندگی:

د- خوب است هر سبکی از زندگی، (معلول) داشته باشد. (علت) ۱- ریشه در اندیشه‌های خاصی داشته ۲- و از جهان‌بینی ویژه‌ای سرچشمه می‌گیرد.

بدانیم که شناخت آن ریشه‌ها (علت) کمک فراوانی به تصمیم‌گیری درست ما خواهد کرد. (معلول)

ه- «زندگی توحیدی»، شیوه‌ای از زندگی است که در درس‌های گذشته تا حدودی با این جهان‌بینی آشنا شدیم. (مراتب توحید: توحید در خالقیت، مالکیت، ولایت و ربوبیت) دارد (علت)

در این درس می‌خواهیم به این پرسش پاسخ دهیم که ۱- ایمان به خداوند، به‌عنوان خالق و پروردگار جهان، چه سبکی از زندگی را به‌دنبال می‌آورد؟ (توحید عملی) ۲- و در مقابل آن کدام سبک از زندگی قرار می‌گیرد؟ (شرک عملی)

یادآوری

الف- افکار و اعتقادات هر فرد مهم‌ترین عامل در تعیین اهداف و رفتارهای اوست. ۱- هدف‌ها و ۲- رفتارهای اوست.

ب- مثلاً اگر کسی پذیرفت و ایمان پیدا کرد که سعادت بشر در کسب ثروت است و انسان فقط با لذات مادی خوشبخت می‌شود، به‌طور طبیعی، زندگی خود را صرف رسیدن به همین هدف می‌کند.

یا اگر کسی چنین اندیشید و واقعاً معتقد شد که دانش و آگاهی، بزرگ‌ترین کمال انسان است و هیچ امر دیگری با آن قابل مقایسه نیست، عمر خود را به کسب علم خواهد گذراند و در همین راه تلاش خواهد کرد.

ج- پس هر فردی متناسب با اعتقادات خویش، (جهان‌بینی خود) مسیر زندگی (یا سبک زندگی) خود را انتخاب و بر همان اساس رفتار خواهد کرد.

در پایه دهم این کلی را آموختیم که:

بازتاب توحید در زندگی

۱- خداوند را به‌عنوان تنها خالق جهان پذیرفته است (اعتقاد دارد به خالقیت خداوند) ۲- و ایمان دارد که او پروردگار هستی است، (ایمان دارد به ربوبیت الهی (إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ) (یعنی این شخص، جهان‌بینی توحیدی دارد. - علت)

انسانی که با توجه به اصل فوق می‌توانیم بگوییم در عمل

الف- رفتاری متناسب با این اعتقاد خواهد داشت (توحید عملی) ۲- و جهت زندگی خود را خدا قرار خواهد داد. (توحید عملی - «فاعبده هذا صراط مستقیم» (یعنی این شخص، سبک زندگی توحیدی را برگزیده است. - معلول)

چنین انسانی در مسیر «توحید عملی» حرکت می کند به عنوان مثال، { می توانیم از جعفر بن ابی طالب یاد کنیم که در حضور «نجاشی»، پادشاه حبشه، اثرات پذیرش این اعتقاد را، این گونه توصیف کرد:

«ما قبلاً قومی بودیم { جاهل، بت می پرستیدیم، مردار می خوردیم، مرتکب زشتی ها می شدیم، پیوند خویشاوندی را قطع می کردیم، بی پناه را پناه نمی دادیم و قوی، ضعیف را می بلعید. (تمام این موارد، شرک عملی است).

این چنین بودیم تا اینکه خداوند از میان ما پیامبری مبعوث فرمود که { خانواده اش را می شناسیم و به صداقت و امانت داری و عفتش ایمان داریم.

مثال:

او را یگانه بدانیم، عبادت کنیم و آنچه را که خود و پدرانمان می پرستیدیم، کنار بگذاریم، چیزی را شریک او قرار ندهیم، پیامبر، ما را به خدا { او ما را به عدل، احسان، راستی، درستی، امانت داری و نیکی نسبت به خویشان و همسایگان دعوت کرد و از خوردن مال یتیم و ارتکاب فحشا و منکر و دروغ نهی کرد (نفی شرک عملی) فراخواند که

و دستور داد نماز را به پا داریم، زکات بپردازیم و ماه رمضان را روزه بگیریم (توحید عملی)

ما نیز او را تصدیق کرده و به او ایمان آوردیم (توحید در عقیده) و از او پیروی کردیم. « (توحید عملی)

الف- البته، از آن جا که { ایمان همه افراد یکسان نیست و دارای شدت و ضعف است، میزان تأثیر گذاری این اعتقاد بستگی به درجه ایمان افراد به توحید و یکتاپرستی دارد.

تأثیر متقابل ایمان و عمل:

ب- هر چه ایمان { قوی تر باشد (علت) تأثیر عملی آن در زندگی بیشتر (معلول) و هر چه ضعیف تر باشد (علت)، تأثیر آن در زندگی کمتر خواهد بود. (معلول)

ج- با این معیار (عبارت بالا)، هر کس می تواند درجه ایمان خود و تأثیر آن را در زندگی خویش بررسی کند.

تذکره در قرآن (۱)

با تدبّر در آیه زیر، به سوالات پاسخ دهید:

موضوع آیه: پیوند میان جهان بینی توحیدی و زندگی توحیدی	پیام های تکمیلی آیه:
<p>۱- این آیه، رابطه بین توحید در ربوبیت (إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَ رَبُّكُمْ) و توحید عملی (فَاعْبُدُوهُ) را بیان می کند، یعنی توحید عملی (فَاعْبُدُوهُ = سبک زندگی توحیدی). ثمره ایمان قلبی به توحید در ربوبیت (إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَ رَبُّكُمْ = جهان بینی توحیدی) است.</p> <p>۲- انسانی که خداوند را به عنوان تنها خالق جهان پذیرفته است و ایمان دارد که او پروردگار هستی است (جهان بینی توحیدی دارد = إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَ رَبُّكُمْ)، رفتاری متناسب با این اعتقاد خواهد داشت و یک زندگی توحیدی (فَاعْبُدُوهُ) برای خود تنظیم خواهد نمود.</p> <p>۳- عبارت شریفه: «إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَ رَبُّكُمْ»، بیانگر «توحید در ربوبیت» (جهان بینی توحیدی) است که ایمان به این مرتبه از توحید، مقدمه انتخاب زندگی توحیدی و بندگی خداوند (فَاعْبُدُوهُ) می باشد.</p> <p>۴- حرف فاء در کلمه «فَاعْبُدُوهُ»، فاء نتیجه هست. لذا «عَبُدُوا» نتیجه «إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَ رَبُّكُمْ» هست. یعنی کسی که خدا را به عنوان رب قبول دارد پس باید او را عبادت کند. یعنی نتیجه این اعتقاد، پرستش خداست.</p> <p>۵- عبارت: «فَاعْبُدُوهُ»، بیانگر «توحید عملی» و نتیجه ایمان و باور قلبی به توحید در ربوبیت (إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَ رَبُّكُمْ) می باشد.</p> <p>۶- عبارت: «هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ»، در توضیح بندگی خدا (فَاعْبُدُوهُ) آمده و بیانگر توحید عملی است.</p> <p>تناسب معنایی: عبارت: «فَاعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ»، و بیت: «بِرَأْسَاتِنَا جَانَانٍ تُجْرَبُونَ / أَلَمْ نَجْعَلِ لَهُمْ لُبّاً لِّمَن يَخْبَرُونَ» (سوره بقره، آیه ۱۲۹) نشان دهنده ارتباط با درس هفتم: در آیه شریفه: «فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَ اعْتَصَمُوا بِهِ فَسُخِّطْنَا لَهُمْ فِي رَحْمَةِ اللَّهِ وَ فَضْلٍ وَ يَهْدِيهِمْ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ»، شرایط برخورداری از هدایت شدن به صراط مستقیم را ایمان به خدا (آمَنُوا بِاللَّهِ) و تمسک جستن به او (وَ اعْتَصَمُوا بِهِ) معرفی کرده است. (درس هفتم)</p>	<p>«إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَ رَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ»</p> <p>«همانا خداوند پروردگار من و پروردگار شماست پس او را بندگی کنید [که] این راه راست [و درست] است.»</p> <p>(آل عمران، ۵۱)</p>

- چرا تنها خداوند را باید عبادت کرد؟ چون فقط خداوند پروردگار (رب) هستی است، پس باید تنها او را عبادت و پرستش کرد و از پرستش غیر او خودداری نمود.
- چرا خداوند بندگی خود را، راه راست و درست زندگی بیان کرده است؟ تنها خدا رب و پروردگار هستی است و همه چیز تحت قدرت اوست و بندگی هر چه غیر از خدا، در حقیقت بندگی چیزهایی است که هیچ نقش و قدرتی در این عالم ندارند و اگر کسی در این مسیر گام بردارد و زندگی خود را با اتکا به غیر خدا پیش برد، در راهی پرخطر گام گذاشته که سرانجامی جز سقوط ندارد.

توحید عملی دارای دو بُعد فردی و اجتماعی است، که به تبیین هر یک می پردازیم:

الف) بُعد فردی توحید عملی و ثمرات آن

چگونگی تحقق بُعد فردی توحید عملی:

الف- هر کسی در زندگی خود از فرمان‌های خدا اطاعت کند، گام در مسیر توحید عملی گذاشته است.
ب- چنین فردی می‌کوشد تمایلات درونی و تصمیم‌ها و فعالیت‌های خود را در جهت خواست و رضایت الهی قرار دهد.
ج- مثلاً در انتخاب همسر، شغل، دوست، در چگونگی تحصیل، تفریح، ورزش و حتی در انتخاب نوع پوشش و به‌طور کلی در تمام برنامه‌های روزانه خود، خدا را در نظر می‌گیرد و تلاش می‌کند از دایره فرمان‌های او خارج نشود. (۳ عبارت الف تا ج، بیانگر چگونگی تحقق بُعد فردی توحید عملی است).

الف- از نظر انسان موحد هیچ حادثه‌ای در عالم بی حکمت نیست، گرچه حکمت آن را نداند. (این عبارت، دلیل ۳ مورد زیر است).

۱- همواره انسانی امیدوار است. (سؤال: پیامدهای حکیمانه دیدن حوادث عالم توسط انسان موحد چیست؟)
۲- در مقابل سختی‌ها و مشکلات، صبور و استوار است و آنها را زمینه موفقیت‌های آینده‌اش قرار می‌دهد.
۳- باور دارد که دشواری‌های زندگی نشانه بی‌مهری خداوند نیست، بلکه بستری برای رشد و شکوفایی اوست. (مصراع دوم)

پیامد حکیمانه دیدن نظام جهان برای یک انسان موحد

موضوع

«سر ارادت ما و آستان حضرت دوست
نظیر دوست ندیدم، اگرچه از مه و مهر
که هرچه بر سر ما می‌رود ارادت اوست
نهادم آینه‌ها در مقابل رخ دوست»

جهان بینی انسان موحد و پیامد آن:

سؤال مفهومی انسان موحد جهان را چگونه می‌بیند (حکیمانه) و پیامد این جهان بینی او چیست؟ (پیام ۲)

سؤال مفهومی

۱- این مصراع: «که هرچه بر سر ما می‌رود ارادت اوست»، پیامد حکیمانه دیدن حوادث عالم را در دیدگاه انسان موحد بیان می‌کند.
۲- حکیمانه بودن حوادث عالم در نگاه یک انسان موحد، این نتایج را به دنبال دارد: ۱- موحد واقعی همواره انسانی امیدوار است. ۲- در مقابل سختی‌ها و مشکلات، صبور و استوار است و آنها را زمینه موفقیت‌های آینده‌اش قرار می‌دهد. ۳- باور دارد که دشواری‌های زندگی (هرچه بر سر ما می‌رود) نشانه بی‌مهری خداوند نیست، بلکه بستری برای رشد و شکوفایی (ارادت) اوست.

برداشت از آیات

مفهوم بیت دوم: «نظیر دوست ندیدم، اگرچه از مه و مهر...» و آیه شریفه: «و لم یکن له کفو احد»، بیانگر این حقیقت است که خداوند هیچ همتا و شبیهی ندارد. (اصل و حقیقت توحید - درس قبل)

ارتباط

الف- انسان موحد، چون زندگی خود را براساس رضایت خداوند تنظیم کرده و پیرو فرمان‌های اوست، (بیانگر توحید عملی فردی - علت ۲ مورد زیر)
۱- شخصیتی ثابت و پایدار دارد ۲- و برخوردار از آرامش روحی است. (معلول - از ثمرات توحید عملی فردی)

ب- انسان موحد، موجودات جهان را مخلوق خداوند می‌بیند (از ثمرات توحید عملی فردی) و می‌داند که خداوند او را در برابرشان مسئول قرار داده است.

ج- بر همین اساس (علم داشتن انسان موحد به مسئول بودنش در برابر مخلوقات خداوند)، امام علی (ع) به مردم زمان خود و همه مردمی که به خدا ایمان دارند می‌فرماید:

ثمرات بُعد فردی توحید عملی

موضوع

«تقوای الهی پیشه کنید؛ هم در مورد بندگان خدا، هم در مورد شهرها و آبادی‌ها؛ چرا که شما در برابر همه اینها حتی سرزمین‌ها و چهارپایان مسئولید. خدا را اطاعت کنید و از عصیان او بپرهیزید.»

ثمرات تحقق بُعد فردی توحید عملی:

سؤال مفهومی از دیدگاه امام علی (ع)، انسان مؤمن در برابر چه کسانی و چه چیزهایی باید تقوای الهی پیشه کند؟ دلیل آن چیست؟

سؤال مفهومی

۱- مطابق توضیحات بالا، اساس و علت این توصیه امام علی (ع) به اهل ایمان این است که انسان موحد، موجودات جهان را مخلوق خداوند می‌بیند و می‌داند که خداوند او را در برابرشان مسئول قرار داده است.
۲- براساس این حدیث، یک انسان مؤمن در برابر: «بندگان خدا»، «شهرها و آبادی‌ها» و «سرزمین‌ها و چهارپایان»، مسئولیت دارد (علت) و به همین دلیل، باید در برابر آنها تقوای الهی را رعایت نماید. (یعنی، چون در برابر آنان مسئول است باید در مورد آنان تقوای الهی را رعایت کند).
۳- رعایت حقوق «بندگان خدا»، «شهرها و آبادی‌ها» و «سرزمین‌ها و چهارپایان»، از ثمرات توحید عملی فردی است.

برداشت از حدیث

شرک عملی فردی و نتایج آن

۱- دل به هوای نفس (بت درون) سپرده و او را معبود خود قرار دهد (من اتخذ إلهه هواه) و اوامرش را به فرمان‌های خداوند ترجیح دهد
۲- در پی کسب رضایت قدرت‌های مادی و طاغوت‌ها (بت‌های بیرون) برآید، (علت) در مقابل، اگر کسی

چنین شخصی گرفتار شرک عملی شده است. (چگونگی تحقق شرک عملی فردی) (معلول ۲ مورد قبل)

فرقان

۴۳

چگونگی تحقق شرک عملی فردی

موضوع

«أَرَأَيْتَ مَنْ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ» آیا دیدی آن کسی را که **هوای نفس** خود را معبود خود گرفت، (راه گرفتار شدن به شرک عملی فردی) آیا تو **ضامن** او می باشی [و به دفاع از او برمی خیزی؟] « (از نتایج شرک عملی فردی)»

سؤال مفهومی

چگونگی تحقق بعد فردی شرک عملی:

برداشت از آیه

- تعبیر قرآنی: «اتخذ إلهه هواه»، چه نوع شرکی است؟ (۴) و تکلیف پیامبر (ص) در مورد هدایت این افراد چیست؟ (۲)
- ۱- بر اساس این آیه، تسلیم **هوای نفس** خود شدن (من اتخذ إلهه هواه)، دو پیامد دارد: ۱- گرفتار شدن به شرک عملی فردی ۲- محروم شدن از هدایت رسول اکرم (ص)
 - ۲- در عبارت قرآنی: «أ فَأَنْتَ تَكُونُ عَلَيْهِ وَكَيْلًا»، خداوند به پیامبر اسلام (ص) متذکر می شود که تو **ضامن** هدایت کسانی که آگاهانه اوامر هوای نفس (بت درون) خود را بر دستورات خداوند ترجیح می دهند، نیستی و نمی توانی آنها را هدایت نمایی.
 - ۳- **سلب ضمانت هدایت** (ضامن نبودن برای هدایت شخص) از پیامبر اسلام (ص) (أ فَأَنْتَ تَكُونُ عَلَيْهِ وَكَيْلًا) در مورد کسی است که: «اتخذ إلهه هواه» می باشد.
 - ۴- عبارت: «من اتخذ إلهه هواه»، بیانگر **شرک عملی فردی** و هدایت ناپذیری (أ فَأَنْتَ تَكُونُ عَلَيْهِ وَكَيْلًا)، از ثمرات آن می باشد.

۱- درونی ناآرام

باعث می شود شخص، ۲- شخصیتی ناپایدار داشته باشد؛ (از نتایج شرک عملی فردی)

الف- تسلیم بودن در برابر امیال نفسانی

نتایج شرک

ب- و فرمان پذیری از طاغوت (شرک عملی)

عملی فردی:

از یک سو **هوای نفس** وی هر روز **خواستۀ جدیدی** جلوی روی او قرار می دهد (دلیل درونی ناآرام داشتن مشرک) و از سوی دیگر، **قدرت های مادی** که هر روز رنگ عوض می کنند و او را به **بردگی جدیدی** می کشانند. (دلیل شخصیتی ناپایدار داشتن انسان مشرک)

تذکره در قرآن (۲)

با توجه به آیه زیر به سوالات پاسخ دهید:

پیام های تکمیلی آیه:	موضوع آیه: نشانه بندگی خداوند از روی تردید و دو دلی و ثمره آن
<p>۱- مفهوم عبارت شریفه: «و من الناس من يعبد الله على حرف»، این است که برخی از مردم، خداوند را تنها به زبان و نه از روی ایمان و باور قلبی عبادت و بندگی می کنند. به تعبیر قرآن، این افراد، در کناره و لبه دین (علی حرف) قرار دارند (نه در قلب و متن دین)، مثل این افراد، همانند شخصی است که تنها در کنار لشکری قرار دارد تا در صورت پیروزی و جمع آوری غنیمت، به میان لشکر آید و هنگام شکست، از میدان معرکه بگریزد.</p> <p>۲- تعبیر قرآنی: «يعبد الله على حرف»، در مورد کسی است که بندگی او از روی تردید و دو دلی است.</p> <p>۳- در ادامه آیه، در بیان ویژگی افرادی که بندگی از روی تردید دارند (من يعبد الله على حرف)، آمده است که این افراد اگر در اثر عبادت، به رفاه و نعمت برسند (فإن أصابه خير)، به عبادت خدا اطمینان پیدا می کنند. (اطمأن به - دین را برای کسب نان می خواهند).</p> <p>۴- عبارت قرآنی: «و إن أصابته فتنة انقلب على وجهه»، ویژگی دیگر افرادی است که در دین خود متزلزل هستند و خداوند را از روی تردید پرستش می کنند. این اشخاص، اگر در زندگی خود دچار ابتلائات الهی و سختی ها شدند (و إن أصابته فتنة) از دین بر می گردند. (انقلب على وجهه)</p> <p>۵- تعبیر قرآنی: «خسر الدنيا والآخرة»، نتیجه کار کسانی است که بندگی آنها از روی ایمان قلبی نبوده و به سبب دچار شدن به سختی ها، از خداوند روی گردان شده و کافر شده اند. این افراد، به دلیل گرفتار شدن به مشکلات، دنیای خود را از دست داده اند و به دلیل رویگردان شدن از خداوند، آخرت خود را از دست داده اند.</p> <p>۶- تعبیر قرآنی: «ذلك هو الخسران المبين»، نتیجه از دست دادن دنیا و آخرت خود در اثر بازگشت از خداوند و دین او به هنگام گرفتار شدن به مشکلات و سختی ها و فرجام «يعبد الله على حرف» است.</p>	<p>«وَمِنَ النَّاسِ مَن يَعْبُدُ اللَّهَ عَلَى حَرْفٍ از مردم کسی هست که خدا را بر یک جانب و کناره ای [تنها به زبان و هنگام وسعت و آسودگی] عبادت و بندگی می کند، فَإِنِ أَصَابَهُ خَيْرٌ اطْمَأَنَّ بِهِ پس اگر خبری به او رسد، دلش به آن آرام می گیرد</p> <p>وَ إِنِ أَصَابَتْهُ مُصِيبَةٌ انْقَلَبَ عَلَى وَجْهِهِ و اگر بلائی به او رسد، از خدا رویگردان می شود.</p> <p>خَسِرَ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةَ او در دنیا و آخرت، [هر دو] زیان می بیند.</p> <p>ذَلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ این همان زیان آشکار است.» (حج، ۱۱)</p>

- ۱- پرستشی که از روی ایمان باشد با پرستشی که از روی تردید باشد چه تفاوتی دارد؟ پرستشی که از روی ایمان باشد، پرستشی ثابت و پایدار است؛ یعنی فرد در هر شرایطی چه در خوشی و چه در راحتی، چه در تنگنا و چه در آسایش، دست از پرستش خداوند بر نمی دارد. اما پرستشی که از روی **تردید** باشد (يعبد الله على حرف) مقطعی و سطحی است و حوادث تلخ و شیرین آن را تغییر می دهد. یعنی وقتی خبری به فرد می رسد، خدا را عبادت و بندگی می کند و هنگامی که سختی و شری به وی می رسد، از خدا رویگردان می شود. (فإن أصابه خير اطمأن به و إن أصابته فتنة انقلب على وجهه)
 - ۲- چرا برخی انسان ها در برابر هر خیر و شری که به آن ها می رسد دو روش متفاوت پیش می گیرند؟ این به ایمان انسان بر می گردد. کسی که خدا را با جان و دل نپذیرفته و ایمان به خدا را در متن زندگی اش قرار نداده باشد، بسته به شرایط خدا را می پرستد. این افراد همانند کسانی هستند که در لبه چیزی قرار گرفته اند که در آن چیز مستقر و پابرجا نیستند و با تکان مختصری از مسیر خارج می شوند.
- اما انسان مؤمن چون دل به خدا سپرده و تابع فرمان های اوست، در هر شرایطی دست از پرستش خداوند بر نمی دارد، زیرا می داند، این جهان تحت تدبیر خداوندی حکیم است و هیچ حادثه ای در این جهان بی حکمت نیست.

(ب) بُعد اجتماعی توحید عملی و ثمرات آن

تعریف: بُعد اجتماعی توحید به معنای قرار گرفتن همه ارکان یک جامعه { در جهت خداوند و اطاعت همه جانبه از اوست.

چگونگی تحقق بُعد اجتماعی توحید عملی:

- الف- مهم‌ترین رکن یک جامعه، حکومت آن است.
- ب- وقتی یک جامعه توحیدی است (ملول) که حاکم آن
- ۱- براساس قوانین الهی به حکومت رسیده باشد (سؤال: شرایط تحقق نظام اجتماعی توحیدی چیست؟)
 - ۲- همان شرایطی را که خداوند برای حاکم تعیین کرده است دارا باشد (مشروعیت داشته باشد)
 - ۳- بکوشد که قوانین الهی را در جامعه به اجرا درآورد. (علت)

الف- یک جامعه، علاوه بر رکن سیاسی (حکومتی)، دارای ارکان دیگری مانند اقتصاد و فرهنگ نیز هست.

ب- جامعه‌ای که در مسیر توحید اجتماعی حرکت می‌کند، (علت) و به صورت جامعه‌ای عدالت‌گستر درمی‌آید. (از ثمرات توحید عملی اجتماعی)

- ۱- حکومت کسانی را که خداوند به آنها حق حکومت را نداده است، نمی‌پذیرد.
- ۲- با آنان که با خداوند و مسلمانان دشمنی می‌ورزند، دوستی نمی‌کند، با ظالمان مبارزه می‌کند. (از ثمرات تحقق توحید عملی اجتماعی)
- ۳- بنا به فرمان خداوند، از محرومان و مستضعفان حمایت می‌کند و به این سخن خداوند گوش فرا می‌دهد که فرموده است:

ثمرات تحقق بُعد اجتماعی توحید عملی

موضوع

«يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ تُلْقُونَ إِلَيْهِم بِالْمَوَدَّةِ وَقَدْ كَفَرُوا بِمَا جَاءَكُمْ مِنَ الْحَقِّ...»

ای کسانی که ایمان آورده‌اید دشمن من و دشمن خودتان را دوست نگیرید، (دستورالعمل قرآنی) [به گونه‌ای که] با آنان مهربانی کنید. (منع شدن مؤمنان از مهربانی با دشمنان خدا) حال آنکه آنان به دین حقی که برای شما آمده است، کفر ورزیده‌اند...

ثمرات پیامدهای توحید عملی اجتماعی:

سؤال مفهومی

از شاخصه‌های مهم جامعه توحیدی چیست؟ (خط دوم آیه) و علت توصیه به آن، در این آیه چه می‌باشد؟ (پیام ۳)

- ۱- یکی از ویژگی‌های جامعه توحیدی این است که با آنان که با خداوند و مسلمانان دشمنی می‌ورزند، دوستی نمی‌کند. (لاتتخذوا عدوی و عدوكم اولياء)
- ۲- برای تحقق جامعه توحیدی، خداوند در عبارت شریفه: «لاتتخذوا عدوی و عدوكم اولياء»، وظیفه اجتماعی مؤمنان را این گونه متذکر می‌شود که «نباید با دشمنان خداوند و با دشمنان خودشان رابطه دوستی برقرار کنند.»
- ۳- کافر شدن دشمنان خدا (عدوی و عدوكم) به دین حقی که برای مؤمنان آمده است (و قد کفروا بما جاءکم من الحق)، دلیل دوستی نکردن مؤمنان و جامعه توحیدی با دشمنان خدا (لاتتخذوا عدوی و عدوكم اولياء) است.
- ۴- عبارت: «لاتتخذوا عدوی و عدوكم اولياء»، بیانگر نفی شرک عملی اجتماعی و به عبارت دیگر بیانگر توحید عملی اجتماعی و عبارت: «و قد کفروا بما جاءکم من الحق»، بیانگر شرک عملی اجتماعی است.
- ۵- بر اساس این آیه، مسلمانان به جای گزینش این رفتار «تلقون إلیهم بالمودة»، با دشمنان خداوند و خودشان، باید به این دستورالعمل قرآنی: «لا تتخذوا عدوی و عدوكم اولياء» عمل نمایند.
- ۶- در این آیه، افراد با ایمان از مهربانی کردن با دشمنان خدا منع شده‌اند و علت آن «و قد کفروا بما جاءکم من الحق» است.

برداشت از آیه

ارتباط دو سوبه توحید فردی و اجتماعی

میان بُعد فردی و بُعد اجتماعی توحید رابطه متقابل وجود دارد:

بُعد اجتماعی شرک عملی:

- الف- هر قدر که مردم یک جامعه به سوی توحید حرکت کنند (توحید عملی فردی) بیشتر رنگ توحیدی به خود می‌گیرد؛ (تأثیر توحید عملی فردی بر جامعه توحیدی)
- ب- همان‌طور که هر قدر نهادهای اجتماعی در خدمت اجرای قوانین الهی باشد،
- ۱- زمینه برای رشد انسان‌ها
 - ۲- و حرکت به سوی خداوند
 - ۳- و زندگی موحدانه آسان‌تر می‌گردد. (تأثیر توحید عملی اجتماعی بر افراد موحّد)
- ۱- از این رو، اگر قرار باشد همه فقط خواسته‌ها و تمایلات دنیوی خود را دنبال کنند (این ۳ مورد از عوامل تحقق شرک عملی اجتماعی است).
- ۲- تنها منافع خود را محور فعالیت اجتماعی قرار دهند
- ۳- اهل ایثار و تعاون و خیر رساندن به دیگران نباشند، (همین سه مورد، علت است برای سه مورد زیر)
- الف- تفرقه و تضاد جامعه را فرا می‌گیرد ب- و امکان رشد و تعالی از بین می‌رود. (این ۳ مورد از ثمرات تحقق شرک عملی اجتماعی است).
- ج- در چنین جامعه‌ای، روز به روز انسان‌های ستمگر، قدرت بیشتری پیدا می‌کنند و دیگران را در خدمت امیال خود به کار می‌گیرند.
- د- در نتیجه، دیگر سخنی از حاکمیت خداوند و فرمان‌های او نیست، بلکه سخن از حاکمیت طاغوت و دستورهای اوست.

توحید و شرک در جهان امروز

<p>توحید، روح و محور زندگی دینی و شرک، روح و محور زندگی ضد دینی است. تا این جا مراتب و ابعاد توحید را شناخته ایم.</p> <p>اکنون می خواهیم ببینیم { و کدام یک از مراتب توحید در آن بیشتر مورد غفلت قرار گرفته است. تمام افراد جامعه نیست، منظور ما از انسان عصر حاضر، بلکه جو حاکم بر اکثریت افراد است، نه تک تک افراد.</p> <p>امروز از نظر صنعت و فناوری پیشرفت فراوانی کرده اند و این جوامع را نمی توان از این جهت با جوامع گذشته مقایسه کرد. همچنین انسان امروز کمتر از بت پرستان قبل از اسلام، که بیش از ۳۶۰ بت را می پرستیدند، به دنبال این قبیل بت پرستی هاست.</p> <p>بنابراین، جای طرح این سؤال هست که آیا انسان و جوامع بشری به سوی زندگی توحیدی حرکت می کنند؟</p>	<p>طرح یک سؤال:</p>
<p>امروزه کمتر کسی گرفتار شرک باشد و از این جهت نیز بشر در مسیر پیشرفت می باشد، و آن این است که گرچه شرک در قالب بت و مانند آن در میان بیشتر جوامع امروزی وجود ندارد، اما انواع دیگری از شرک که بسیار پیچیده تر از شرک قدیم است، در میان بشر به چشم می خورد که خوب است به آنها توجه کنیم و برای دوری از آنها تلاش نماییم؛ از جمله اینکه:</p>	<p>یک واقعیت تلخ:</p>
<p>الف- امروزه، بسیاری از انسان ها جهان خلقت را ملک خود تلقی می کنند (شرک در مالکیت) و بدون توجه به نظر مالک حقیقی آن، یعنی خدا، هرگونه که بخواهند در این جهان تصرف می کنند. این افراد و جوامع، در واقع خود را مالک و ولی و پرورش دهنده (رب) جهان می پندارند، (شرک در ربوبیت)</p> <p>ب- که از جمله پیامدهای آن ۱- تخریب محیط زیست، ۲- آلوده شدن طبیعت، ۳- پیدا شدن جوامع بسیار فقیر در کنار جوامع بسیار ثروتمند و مانند آنهاست.</p> <p>ج- برخی از این انسان ها، مانند فرعون که «أَنَا رَبُّكُمْ الْأَعْلَى» می گفت و خود را پروردگار بزرگ مردم معرفی می کرد؛ (شرک در ربوبیت) خود را مالک دیگر جوامع می پندارند (شرک در مالکیت) و برای آنها تصمیم گیری می کنند. (شرک عملی اجتماعی)</p>	<p>۱- تصرف در جهان بدون توجه به نظر مالک حقیقی آن:</p>
<p>الف- بسیاری از انسان ها چنان به امور دنیوی سرگرم شده اند که خدا را فراموش کرده (سرگرم شدن به امور دنیوی چه نتیجه ای برای بشر امروزی داشته است؟) و خداوند در قلب آنها جایگاهی ندارد. (یعنی ایمان قلبی به خداوند ندارند.)</p> <p>ب- زینت دنیا و لذات و شهوات چنان در دلشان فزونی یافته (علت) که جایی برای خلوت انس با خدا (فزونی یافتن زینت دنیا و لذات و شهوات چه نتیجه ای برای بشر امروزی دارد؟) و درک معنویت نیایش با پروردگار باقی نگذاشته است. (معلول)</p> <p>ج- گویی { هوی و هوس و آنچه و آن کس که آنان را به هوس هایشان می رساند، و آنها را همچون خدا می پرستند؛ در این راه بهره می گیرند. و از ابزارهای جدید مانند سینما، تلویزیون، ماهواره، اینترنت و سایر رسانه ها و یکسره از خدا و آخرت غافل شده اند.</p>	<p>۲- فراموش کردن خداوند در زندگی و غفلت از او:</p>
<p>د- سؤال: به نظر شما وظیفه ما در مقابل وضع موجود چیست؟ و چگونه می توانیم به اصلاح جامعه امروزی اقدام کنیم؟</p>	

اندیشه و تحقیق

آیا می توان تنها به جنبه فردی توحید عملی معتقد بود ولی جنبه اجتماعی آن را قبول نداشت؟

خیر، زیرا میان بُعد فردی و بُعد اجتماعی توحید رابطه دو سویه وجود دارد. هر قدر که مردم یک جامعه به سوی توحید حرکت کنند، ارکان آن جامعه، نیز بیشتر رنگ توحیدی به خود می گیرد؛ همان طور که هر قدر نهادهای اجتماعی در خدمت اجرای قوانین الهی باشند، زمینه برای رشد انسان ها و حرکت به سوی خداوند و زندگی موحدانه آسان تر می گردد.

بنابراین اگر نهادها و ارکان یک جامعه مانند ارکان سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و ... توحیدی نباشد و جامعه براساس طاغوت اداره شود، بستر لازم برای حرکت انسان ها در مسیر توحید به سختی صورت خواهد گرفت. به عنوان مثال؛ اگر اقتصاد یک جامعه براساس معاملات غیر شرعی و ربوی صورت گیرد، خواه ناخواه مال حرام وارد زندگی انسان ها می شود و آنها را از حرکت در مسیر توحید باز می دارد و یا اگر سیاست و حکومت یک جامعه طاغوت محور باشد، حاکمان آن جامعه مردم را به سوی گمراهی سوق می دهند. به این صورت که حکومت طاغوت، که جهان را به همین عالم ماده محصور می کند و قائل به ربوبیت خدا نیست، سعی می کند تا حقیقت انسان را به سطح همین بدن مادی فرو بکاهد و با تأکید صرف بر نیازهای مادی و لذت های دنیوی، پیوسته توجه انسان های تحت حکومت خود را به این نوع نیازها مشغول می دارد و معلوم است که در چنین حکومتی، موحد بودن در بعد فردی نیز بسی دشوار و مشکل است.

نتایج انتخاب هر یک از سبک‌های زندگی: «تغییر در مسیر زندگی» و «تعین سرنوشت دنیا و آخرت ما»
 اصل مهم در انتخاب سبک زندگی: باید «براساس فکر و به‌دور از احساسات» و «با حمایت دلیل محکم و عقل‌پسند از آن» باشد.
 ریشه و سرچشمه هر سبک زندگی: «اندیشه‌های خاص» و «جهان‌بینی ویژه»
 فایده شناخت ریشه‌های هر سبک زندگی: کمک فراوان به تصمیم‌گیری درست ما - ریشه «زندگی توحیدی»: جهان‌بینی توحیدی
 مهم‌ترین عامل در تعیین هدف‌ها و رفتارهای هر فرد: افکار و اعتقادات او
 اساس انتخاب مسیر زندگی و رفتار بر اساس آن: متناسب با اعتقادات هر فرد

سبک زندگی

نتیجه پذیرش خالقیت خدا و ایمان به ربوبیت الهی: «داشتن رفتاری متناسب با این اعتقاد»، «خدا را جهت زندگی خود قرار دادن» و «حرکت در مسیر توحید عملی»
 سخن جعفر بن ابی‌طالب به نجاشی در مورد چگونگی پذیرش توحید و اثرات آن: الف- بیان ویژگی قبل از اسلام: بت‌پرستی، مردار خوردن و ... ب- دستور پیامبر: یگانه دانستن خدا، عبادت خدا، کنار گذاشتن بت‌پرستی و ... بر خوردن ایشان: تصدیق و ایمان به او و پیروی از او
 میزان تأثیر اعتقاد بر عمل: الف- به دلیل «یکسان نبودن و شدت و ضعف داشتن ایمان افراد» (علت) ← وابستگی میزان تأثیر گذاری این اعتقاد، به درجه ایمان افراد به توحید و یکتاپرستی (معلول) ب- به میزان قوی‌تر بودن ایمان ← بیشتر بودن تأثیر عملی آن در زندگی و با ضعیف‌تر بودن آن، ← کاهش تأثیر آن.
 تدبیر در قرآن: ۱- دلیل بندگی خداوند: «إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ» ۲- معرفی راه درست زندگی: «فَاعْبُدوه هَذَا صِرَاطَ مُسْتَقِيمٍ»

بازتاب توحید در زندگی

اقدامات انسان موحد: ۱- «گام گذاشتن در مسیر توحید عملی با اطاعت از فرمان‌های خدا در زندگی خود» ۲- «تلاش برای قرار دادن تمایلات درونی و تصمیم‌ها و فعالیت‌های خود در جهت خواست و رضایت الهی»، به طور مثال «در تمام برنامه‌های روزانه خود خدا را در نظر گرفتن و تلاش برای خارج نشدن از دایره فرمان‌های او»
 اعتقاد و جهان‌بینی انسان موحد: «بی‌حکمت نبودن هیچ حادثه‌ای در عالم در نظر او گرچه حکمت آن را نداند»
 نتیجه حکیمانه دیدن حوادث جهان برای موحد: ۱- «همواره انسانی امیدوار بودن» ۲- «صبور و استوار بودن در مقابل سختی‌ها و مشکلات و آنها را زمینه موفقیت‌های آینده خود قرار دادن» ۳- «باور داشتن به اینکه دشواری‌های زندگی نشانه بی‌مهتری خداوند نیست، بلکه بستری برای رشد و شکوفایی اوست.» ۴- مفهوم دو بیت: «سر ارادت ما و آستان حضرت دوست / که هر چه بر سر ما می‌رود ارادت اوست ...»
 ۱- «داشتن شخصیتی ثابت و پایدار و برخوردار بودن از آرامش روحی» به دلیل «تنظیم زندگی خود براساس رضایت خدا و پیروی از فرمان‌های او»
 ۲- «موجودات جهان را مخلوق خدا دیدن» و «علم داشتن به این که خداوند او را در برابرش مسئول قرار داده است.»
 ۳- سخن امام علی (ع) به مردم زمان خود و همه مؤمنان به خدا: «۱- تقوای الهی داشتن در مورد بندگان خدا، شهرها و آبادی‌ها؛ به دلیل مسئول بودن در برابر همه اینها حتی سرزمین‌ها و چهارپایان ۲- اطاعت خدا و پرهیز از عصیان در برابر او»

چگونگی تحقق آن: بُعد فردی توحید عملی

۱- «دل سپردن به هوای نفس و او را معبود خود قرار دادن» و «اوامرش را به فرمان‌های خداوند ترجیح دادن» (من اتَّخَذَ إِلَهه هَواه)
 ۲- یا «در پی کسب رضایت قدرت‌های مادی و طاغوت‌ها (بت‌های بیرون) برآمدن»
 الف- «تسلیم بودن در برابر امیال نفسانی و فرمان‌پذیری از طاغوت»، باعث «ایجاد درونی ناآرام و شخصیتی ناپایدار» در شخص است، زیرا: از یک سو «هوای نفس وی هر روز خواسته جدیدی جلوی روی او قرار می‌دهد» و از سوی دیگر، «قدرت‌های مادی که هر روز رنگ عوض می‌کنند و او را به بردگی جدیدی می‌کشاند»
 ب- محروم شدن از هدایت رسول اکرم (ص) (أ فانت تكون علیه وکیلا) در اثر پیروی از هوای نفس (أ رأیت من اتَّخَذَ إِلَهه هَواه)
 ج- «داشتن پرستشی مقطعی و سطحی و رویگردان شدن از خدا در هنگام دچار شدن به ابتلائات الهی (و إن أصابته فتنة انقلب علی وجهه)» و «از دست دادن دنیا و آخرت (خسر الدنیا و الآخرة و ذلک هو الخسران المبین)»، نتیجه بندگی خداوند از روی تردید (و من الناس من یعبد الله علی حرف):

چگونگی تحقق آن: بُعد فردی شرک عملی

تعریف بُعد اجتماعی توحید: قرار گرفتن همه ارکان یک جامعه در جهت خداوند و اطاعت همه‌جانبه از او
 شرط اصلی در تحقق جامعه توحیدی: «به حکومت رسیدن حاکم آن براساس قوانین الهی» و «داشتن شرایطی که خداوند برای حاکم تعیین کرده است» و «تلاش حاکم برای اجرای قوانین الهی در جامعه»
 ۱- «پیش رفتن اقتصاد و فرهنگ و سایر ابعاد و ارکان جامعه توحیدی به‌سوی اجرای فرمان‌های خدا» و «تبدیل شدن به جامعه‌ای عدالت‌گستر»
 ۲- «نپذیرفتن جامعه توحیدی حکومت کسانی را که خداوند به آنها حق حکومت کردن نداده است»
 ۳- دوستی نکردن جامعه توحیدی با آنان که با خداوند و مسلمانان دشمنی می‌ورزند (یا أيُّها الذین آمنوا لاتتخذوا عدوی و عدوکم أولیاء)، به دلیل «کافر شدن دشمنان خدا به دین حقّی که برای مؤمنان آمده است (و قد کفروا بما جاءکم من الحق)» و مبارزه کردن با ظالمان.
 ۴- حمایت کردن جامعه توحیدی از محرومان و مستضعفان بنا به فرمان خداوند.

چگونگی تحقق آن: بُعد اجتماعی توحید عملی

- ← وجود رابطه متقابل (دو سویه): میان بُعد فردی و بُعد اجتماعی توحید

← رابطه دو سویه
 ← تأثیر توحید عملی فردی بر جامعه توحیدی: «ارکان جامعه بیشتر رنگ توحیدی به خود گرفتند» ← متناسب با حرکت مردم یک جامعه به سوی توحید
 ← تأثیر توحید عملی اجتماعی بر افراد موحد: آسان تر شدن زمینه برای «رشد انسان‌ها» و «حرکت به سوی خداوند و زندگی موحدانه» ← متناسب با قرار گرفتن نهادهای اجتماعی در خدمت اجرای قوانین الهی
- ← چگونگی تحقق آن:
 ← در جامعه‌ای که همه افراد آن: ۱- خواست‌ها و تمایلات دنیایی خود را دنبال کنند. ۲- فقط منافع خود را محور فعالیت‌های اجتماعی خود قرار دهند ۳- اهل ایثار، تعاون و خیر رساندن به دیگران نباشند.

← ثمرات تحقق آن:
 ← در این جوامع: ۱- فراگیری تفرقه و تضاد در جامعه و از بین رفتن امکان رشد و تعالی
 ← ۲- انسان‌های ستمگر، قدرت اجتماعی و سیاسی را به دست آورده و انسان‌های دیگر را در خدمت امیال خود به کار گرفتند.
 ← ۳- نبودن حاکمیت خداوند و فرمان‌های او و بلکه وجود حاکمیت طاغوت و دستورهای او.
- ← محور و روح زندگی دینی و ضد دینی: به ترتیب، «توحید» و «شُرک»

← سؤال: آیا انسان و جوامع بشری به سوی زندگی توحیدی حرکت می‌کنند؟

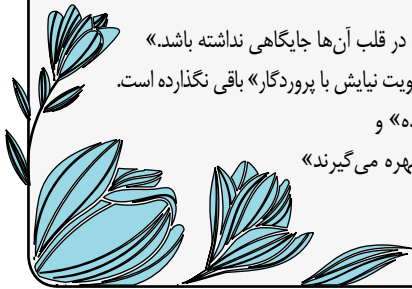
← سؤال:
 ← تصور اولیه: امروزه کمتر کسی گرفتار شرک است و از این جهت بشر در مسیر پیشرفت می‌باشد.
 ← یک واقعیت تلخ در میان بیشتر جوامع امروزی: نبودن شرک قدیم در قالب بت و مانند آن، اما وجود انواع دیگری از شرک که بسیار پیچیده‌تر از آن است.
- ← الف- «جهان خلقت را ملک خود تلقی کردن و تصرف در آن مطابق میل خود و بدون توجه به نظر مالک حقیقی آن»، توسط بسیاری از انسان‌ها

← ب- این افراد و جوامع، در واقع خود را «مالک و ولی و پرورش‌دهنده (رب) جهان می‌پندارند».

← ج- از پیامدهای این تصرف: «تخریب محیط زیست»، «آلوده شدن طبیعت»، «پیدا شدن جوامع بسیار فقیر در کنار جوامع بسیار ثروتمند»

← د- برخی از این انسان‌ها، «خود را مالک دیگر جوامع پنداشتن» و «تصمیم‌گیری کردن برای آنها» ← مانند فرعون که «أَنَا رَبُّكُمْ الْأَعْلَى» می‌گفت و خود را پروردگار بزرگ مردم معرفی می‌کرد.
- ← ۱- سرگرم شدن بسیاری از انسان‌ها به امور دنیوی ← چنان که «خدا را فراموش کرده» و «خداوند در قلب آن‌ها جایگاهی نداشته باشد».

← ۲- غفلت از خدا:
 ← ۲- زیاد شدن زینت دنیا و لذات و شهوات در دلشان ← جایی برای «خلوت انس با خدا» و «درک معنویت نیایش با پروردگار» باقی نگذاشته است.
 ← ۳- هوی و هوس و آنچه آنان را به هوس‌هایشان می‌رساند ← «برای آنان بت و معبود شده» و «آنها را همچون خدا پرستش می‌کنند» و «از ابزارهای جدید (انواع رسانه‌ها) برای این راه بهره می‌گیرند» و «یکسره از خدا و آخرت غافل شده‌اند.»

A series of horizontal dotted lines for writing, extending across the width of the page below the main text area.

۱- بیت: «بر آستان جانان گر سر توان نهادن / گلبانگ سربلندی بر آسمان توان زد»، به کدام نوع از توحید اشاره دارد؟ توحید عملی

سؤالات تکمیلی با توجه به پاسخ پرسش قبل، به سؤال زیر پاسخ دهید.

۱ تشخیصی بیت بالا، با کدام آیه ارتباط مفهومی دارد؟

الف) «فاعبده هذا صراط مستقیم»
ب) «قل أغير الله أبعی رباً و هو ربّ کلّ شیء...»
پاسخ: این بیت، از نظر مفهومی با آیاتی مانند «فاعبده هذا صراط مستقیم»، که بیانگر توحید عملی باشند، ارتباط مفهومی دارد.

۲- انتخاب هر سبک زندگی چه نتیجه‌ای دارد (ب) و این انتخاب، بر چه اساسی انجام می‌شود؟ (ج)

الف- امروزه در بازار سبک زندگی، سبک‌های گوناگونی از زیستن تبلیغ می‌شود که ما باید از میان آنها بهترین را انتخاب کنیم.

ب- انتخاب هر یک از این سبک‌ها، ۱- مسیر زندگی ما را تغییر می‌دهد ۲- و سرنوشت دنیا و آخرت ما را رقم می‌زند.

ج- وقتی برای خرید یک کالا، آن چنان دقت و حساسیتی به خرج می‌دهیم، پس باید این انتخاب مهم ۱- براساس فکر و به‌دور از احساسات باشد ۲- و دلیلی محکم و عقل‌پسند از آن حمایت کند.

سؤالات تکمیلی با توجه به پاسخ پرسش قبل، به سؤالات زیر پاسخ دهید.

۱ تشخیصی چه چیزی مسیر زندگی ما را تغییر می‌دهد و سرنوشت ما را در دنیا و آخرت رقم می‌زند؟

الف) افکار و اعتقادات شخص در زندگی
ب) شیوه و سبک زندگی هر شخص

۲ کامل‌کردنی انتخاب سبک زندگی، باید براساس و به دور از باشد. «قسمت ج»

۳- هر سبکی از زندگی، ریشه در چه چیزی دارد و شناخت آن ریشه‌ها چه کمکی می‌تواند به ما بکند؟

الف- هر سبکی از زندگی، ریشه در اندیشه‌های خاصی داشته و از جهان‌بینی ویژه‌ای سرچشمه می‌گیرد.

ب- شناخت آن ریشه‌ها (اندیشه‌های خاص یا جهان‌بینی ویژه) کمک فراوانی به تصمیم‌گیری درست ما خواهد کرد.

سؤال تکمیلی با توجه به پاسخ پرسش قبل، به سؤال زیر پاسخ دهید.

۱ کامل‌کردنی هر سبکی از زندگی، ریشه در داشته و از سرچشمه می‌گیرد.

۴- زندگی توحیدی ریشه در چه چیزی دارد؟ «زندگی توحیدی» نیز شیوه‌ای از زندگی است که ریشه در جهان‌بینی توحیدی دارد.

سؤال تکمیلی با توجه به پاسخ پرسش قبل، به سؤال زیر پاسخ دهید.

۱ ص/ع جهان‌بینی توحیدی، ریشه در سبک زندگی توحیدی دارد.

یادآوری

۵- مهم‌ترین عامل در تعیین هدف‌ها و رفتارهای هر فرد چیست؟ توضیح دهید.

الف- افکار و اعتقادات هر فرد مهم‌ترین عامل در تعیین هدف‌ها و رفتارهای اوست. ب- مثلاً اگر کسی پذیرفت و ایمان پیدا کرد که سعادت بشر در کسب

ثروت است و انسان فقط با لذات مادی خوشبخت می‌شود، به‌طور طبیعی، زندگی خود را صرف رسیدن به همین هدف می‌کند. یا اگر کسی چنین اندیشید

و واقعاً معتقد شد که آگاهی و دانش، بزرگ‌ترین کمال انسان است و هیچ امر دیگری با آن قابل مقایسه نیست، عمر خود را به کسب علم خواهد گذراند و

در همین راه تلاش خواهد کرد. ج- پس هر فردی متناسب با اعتقادات خویش، مسیر زندگی خود را انتخاب و بر همان اساس رفتار خواهد کرد.

سؤالات تکمیلی با توجه به پاسخ پرسش قبل، به سؤالات زیر پاسخ دهید.

۱ کامل‌کردنی مهم‌ترین عامل در تعیین هدف‌ها و رفتارهای هر فرد اوست. «قسمت الف»

۲ کامل پاسخ هر فردی متناسب با چه چیزی، مسیر زندگی خود را انتخاب و بر آن اساس رفتار خواهد کرد؟ توضیح دهید. «الف تاج»

بازتاب توحید در زندگی

۶- چه کسی جهت زندگی خود را خداوند قرار خواهد داد و در مسیر «توحید عملی» حرکت می‌کند؟

انسانی که خداوند را به‌عنوان تنها خالق جهان پذیرفته است و ایمان دارد که او پروردگار هستی است، رفتاری متناسب با این اعتقاد خواهد داشت و جهت زندگی خود را خدا قرار خواهد داد. چنین انسانی در مسیر «توحید عملی» حرکت می‌کند.

سؤالات تکمیلی | با توجه به پاسخ پرسش قبل، به سؤالات زیر پاسخ دهید.

- ۱ کوتاه پاسخ توضیح دهید که پذیرش خالقیت خداوند و ایمان به ربوبیت الهی چه تأثیری بر رفتار و زندگی انسان دارد؟ «سطر اول و دوم»
- ۲ کوتاه پاسخ با توجه به آیه شریفه: «إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ»، چه ارتباطی میان توحید ربوبی و توحید عبادی است؟ (۰/۵ - ریاضی دیماه ۱۳۹۴)
- ۳ تشخیصی پذیرفتن خالقیت خداوند و ایمان به ربوبیت الهی، زمینه‌ساز چه توحیدی است؟
الف) «توحید در ولایت»
ب) «توحید عملی»

۷- اثرات پذیرش اعتقاد به خالقیت خداوند و ربوبیت الهی بر زندگی انسان را در قالب مثالی توضیح دهید.

الف- انسانی که خداوند را به‌عنوان تنها خالق جهان پذیرفته است و ایمان دارد که او پروردگار هستی است، رفتاری متناسب با این اعتقاد خواهد داشت و جهت زندگی خود را خدا قرار خواهد داد. چنین انسانی در مسیر «توحید عملی» حرکت می‌کند.

- ب- به عنوان مثال، می‌توانیم از جعفر بن ابی‌طالب یاد کنیم که در حضور «نجاشی»، پادشاه حبشه، اثرات پذیرش این اعتقاد را این‌گونه توصیف کرد:
- ج- ما قبلاً قومی جاهل بودیم، بت می‌پرستیدیم، مردار می‌خوردیم، مرتکب زشتی‌ها می‌شدیم، پیوند خویشاوندی را قطع می‌کردیم، بی‌پناه را پناه نمی‌دادیم و قوی، ضعیف را می‌بلعدیم.
- د- این چنین بودیم تا اینکه خداوند از میان ما پیامبری مبعوث فرمود که خانواده‌اش را می‌شناسیم و به صداقت و امانت‌داری و عفتش ایمان داریم.
- ه- پیامبر، ما را به خدا فراخواند که او را یگانه بدانیم، عبادت کنیم و آنچه را که خود و پدرانمان می‌پرستیدیم، کنار بگذاریم، چیزی را شریک او قرار ندهیم، او ما را به عدل، احسان، راستی، درستی، امانت‌داری و نیکی نسبت به خویشان و همسایگان دعوت کرد و از خوردن مال یتیم و ارتکاب فحشاء و منکر و دروغ‌نهی کرد و دستور داد نماز را بپا داریم، زکات بپردازیم و ماه رمضان را روزه بگیریم. ما نیز او را تصدیق کرده و به او ایمان آوردیم و از او پیروی کردیم.»

سؤالات تکمیلی | با توجه به پاسخ پرسش قبل، به سؤالات زیر پاسخ دهید.

- ۱ کوتاه پاسخ جعفر بن ابی‌طالب در حضور «نجاشی»، پادشاه حبشه، وضعیت قوم خود را در عصر جاهلیت چگونه توصیف کرد؟ «قسمت ج»
- ۲ کوتاه پاسخ مطابق سخن جعفر بن ابی‌طالب به پادشاه حبشه، مسلمانان چه شناختی از رسول اکرم (ص) داشتند؟ «قسمت د»
- ۳ کوتاه پاسخ پیامبر اسلام (ص)، قبل از بعثت به داشتن چه صفاتی در بین مردم شهرت داشتند؟ «صداقت و امانت‌داری و عفت»
- ۴ کامل پاسخ مطابق سخن جعفر بن ابی‌طالب به «نجاشی»، نبی اکرم (ص)، پس از دعوت به توحید، مسلمانان را به چه اموری فراخواند و از چه اعمالی منع کرد؟ «قسمت ه»
- ۵ کامل پاسخ سخنان جعفر بن ابی‌طالب به «نجاشی»، پادشاه حبشه، بیانگر چه حقیقتی در مورد توحید است؟ «قسمت الف»
- ۶ تشخیصی سخنان جعفر بن ابی‌طالب به «نجاشی»، پادشاه حبشه، بیانگر مفهوم کدام آیه است؟
الف) «قُلْ أَعْبُدُوا اللَّهَ أَعْبُدُوا رَبَّيَ وَهُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ...»
ب) «إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ»

۸- میزان تأثیرگذاری اعتقادات هر کس به توحید و یگانگی خدا در زندگی او متناسب با چیست؟ توضیح دهید.

الف- البته، از آنجا که ایمان همه افراد یکسان نیست و دارای شدت و ضعف است، میزان تأثیرگذاری این اعتقاد بستگی به درجه ایمان افراد به توحید و یکتاپرستی دارد.

- ب- هرچه ایمان قوی‌تر باشد تأثیر عملی آن در زندگی بیشتر و هرچه ایمان ضعیف‌تر باشد، تأثیر آن در زندگی کمتر خواهد بود.
- ج- با این معیار (عبارت بالا)، هر کس می‌تواند درجه ایمان خود و تأثیر آن را در زندگی خویش بررسی کند.

سؤالات تکمیلی | با توجه به پاسخ پرسش قبل، به سؤالات زیر پاسخ دهید.

- ۱ کوتاه پاسخ میزان تأثیرگذاری اعتقاد به خدا در زندگی فرد، به چه چیزی بستگی دارد؟ «قسمت الف» (۰/۵ - ریاضی دیماه ۱۳۹۷)
- ۲ کوتاه پاسخ رابطه ایمان و تأثیر عملی آن را در زندگی انسان بنویسید. «قسمت ب»
- ۳ کامل‌کردنی هرچه قوی‌تر باشد تأثیر عملی آن در زندگی بیشتر و هرچه ضعیف‌تر باشد، تأثیر آن کمتر خواهد بود
- ۴ کوتاه پاسخ با چه معیاری، هر کس می‌تواند درجه ایمان خود و تأثیر آن را در زندگی خویش بررسی کند؟ «قسمت ب»

تدبر در قرآن (۸)

با تدبر در آیه زیر به سؤالات پاسخ دهید.

«إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ
فَاعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ»

همانا خداوند پروردگار من و پروردگار شماست

پس او را بندگی کنید [که] این راه راست [و درست] است.»

۱- چرا تنها خداوند را باید عبادت کرد؟ چون فقط خداوند پروردگار (رب) هستی است (إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ)، پس باید تنها او را عبادت و پرستش کرد (فاعبده) و از پرستش غیر او خودداری نمود.

۲- چرا خداوند بندگی خود را، راه راست و درست زندگی بیان کرده است؟ تنها خداوند، رب و پروردگار هستی است و همه چیز تحت قدرت اوست و بندگی هر چه غیر از خدا، در حقیقت بندگی چیزهایی است که هیچ نقش و قدرتی در این عالم ندارند و اگر کسی در این مسیر گام بردارد و زندگی خود را با اتکا به غیر خدا پیش برد، در راهی پرخطر گام گذاشته که سرانجامی جز سقوط ندارد.

سؤالات تکمیلی با توجه به پاسخ پرسش قبل، به سؤالات زیر پاسخ دهید.

۱ کوتاه پاسخ

انواع توحید را در عبارت شریفه: «إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ...» مشخص نمایید؟

(۰/۵ - ریاضی شهریور ۱۴۰۰)

۲ کامل پاسخ

با توجه به آیه شریفه: «إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ»، راه درست زندگی کدام است؟

(۰/۵ - ریاضی خرداد ۱۳۹۸)

۹- توحید عملی دارای چند بُعد است؟ فقط نام ببرید. توحید عملی دارای دو بُعد فردی و اجتماعی است.

سؤال تکمیلی

باتوجه به پاسخ پرسش قبل، به سؤال زیر پاسخ دهید.

۱ کامل کردنی

توحید عملی دارای دو بُعد و است.

(۰/۵ - انسانی دیماه ۱۳۹۹)

بُعد فردی توحید عملی و ثمرات آن

۱۰- چگونگی تحقق بُعد فردی توحید عملی را بنویسید.

الف- هر کسی در زندگی خود از فرمان‌های خدا اطاعت کند گام در مسیر توحید عملی گذاشته است.

ب- چنین فردی می‌کوشد تمایلات درونی و تصمیم‌ها و فعالیت‌های خود را در جهت خواست و رضایت الهی قرار دهد.

ج- مثلاً در انتخاب همسر، شغل، دوست، در چگونگی تحصیل، تفریح، ورزش و حتی در انتخاب نوع پوشش و به‌طور کلی در تمام برنامه‌های روزانه خود، خدا را در نظر می‌گیرد و تلاش می‌کند از دایره فرمان‌های او خارج نشود.

سؤالات تکمیلی با توجه به پاسخ پرسش قبل، به سؤالات زیر پاسخ دهید.

۱ کامل پاسخ

چه کسی در مسیر توحید عملی گام گذاشته است و این فرد، در چه جهتی تلاش می‌کند؟ «قسمت ب و ج»

(۰/۵ - ریاضی دیماه ۱۳۹۹)

۲ کوتاه پاسخ

گام برداشتن انسان در مسیر توحید عملی چگونه صورت می‌گیرد؟ «قسمت الف و ب»

۱۱- دیدگاه انسان موحد نسبت به حوادث عالم چیست؟ و این دیدگاه چه پیامدهایی دارد؟ (الف و ب)

الف- از نظر انسان موحد هیچ حادثه‌ای در عالم بی‌حکمت نیست، گرچه حکمت آن را نداند.

ب- از همین‌رو موحد واقعی ۱- همواره انسانی امیدوار است. ۲- در مقابل سختی‌ها و مشکلات، صبور و استوار است و آنها را زمینه موفقیت‌های آینده‌اش قرار می‌دهد. ۳- باور دارد که دشواری‌های زندگی نشانه بی‌مهتری خداوند نیست، بلکه بستری برای رشد و شکوفایی اوست.

سؤالات تکمیلی با توجه به پاسخ پرسش قبل، به سؤالات زیر پاسخ دهید.

۱ کامل پاسخ

حکیمانه دیدن حوادث عالم توسط انسان موحد چه نتایج دارد؟ «قسمت ب»

۲ کوتاه پاسخ چرا یک موحد واقعی انسان امیدوار است؟ «قسمت الف»

۳ کوتاه پاسخ موضع یک انسان موحد در برابر مشکلات و سختی‌ها چیست؟ «شماره ۲» و این رفتار او نتیجه چیست؟ «حکیمانه دیدن حوادث جهان»

۴ کوتاه پاسخ باور یک موحد واقعی نسبت به دشواری‌های زندگی چیست؟ «شماره ۳»

۵ تشخیصی دیدگاه انسان موحد نسبت به حوادث عالم چیست؟ (الف) هیچ یک از آنها بی‌حکمت نیست. (ب) بستری برای رشد و شکوفایی اوست.

۶ ص/غ از نظر انسان موحد هیچ حادثه‌ای در عالم بی‌حکمت نیست، از همین‌رو موحد واقعی همواره انسان امیدوار است.

۷ کامل کردنی موحد واقعی همواره انسان است. در مقابل سختی‌ها و مشکلات، است.

۸ ص/غ موحد واقعی در مقابل امکانات زندگی، صبور و استوار است و آنها را زمینه موفقیت‌های آینده‌اش قرار می‌دهد.

۹ کامل کردنی انسان موحد باور دارد سختی‌های زندگی نشانه بی‌مهتری خداوند نیست بلکه بستری برای اوست.

(۰/۵ - انسانی دیماه ۱۳۹۸)

۱۲- دو بیت زیر به چه مفهومی اشاره دارد؟

«سر ارادت ما و آستان حضرت دوست
نظیر دوست ندیدم، اگرچه از مه و مهر
این ابیات، دیدگاه انسان موحد را نسبت به حوادث عالم بیان می‌کند. از نظر انسان موحد هیچ حادثه‌ای در عالم بی‌حکمت نیست، گرچه حکمت آن را نداند. موحد واقعی باور دارد که دشواری‌های زندگی نشانه بی‌مهری خداوند نیست، بلکه بستری برای رشد و شکوفایی اوست.»

سؤالات تکمیلی | با توجه به پاسخ پرسش قبل، به سؤال زیر پاسخ دهید.

۱. **تشخیصی** پیام بیت: «سر ارادت ما و آستان حضرت دوست / که هرچه بر سر ما می‌رود ارادت اوست»، کدام است؟ (هنر ۱۴۰۱)
- الف) هرچه ایمان قوی‌تر باشد، تأثیر عملی آن در زندگی بیشتر و هر چه ضعیف‌تر باشد تأثیر آن کمتر خواهد بود.
ب) هرکس در زندگی خود از فرامین الهی اطاعت کند، گام در مسیر توحید عملی گذاشته است.

۱۳- ثمرات تحقق بعد فردی توحید عملی را بنویسید.

الف- انسان موحد، چون زندگی خود را براساس رضایت خداوند تنظیم کرده و پیرو فرمان‌های اوست، شخصیتی ثابت و پایدار دارد و برخوردار از آرامش روحی است.
ب- انسان موحد، موجودات جهان را مخلوق خدا می‌بیند و می‌داند که خداوند او را در برابرش مسئول قرار داده است.
ج- بر همین اساس، امام علی^(ع) به مردم زمان خود و همه مردمی که به خدا ایمان دارند می‌فرماید: «تقوای الهی پیشه کنید؛ هم در مورد بندگان خدا، هم شهر و آبادی‌ها؛ چرا که شما در برابر همه اینها حتی سرزمین‌ها و چهارپایان مسئولید. خدا را اطاعت کنید و از عصیان او بپرهیزید.»

سؤالات تکمیلی | با توجه به پاسخ پرسش قبل، به سؤالات زیر پاسخ دهید.

۱. **کوتاه پاسخ** انسان موحد، زندگی خود را بر چه اساسی تنظیم کرده و نتیجه این عملکرد او چیست؟ «قسمت الف»
۲. **کوتاه پاسخ** چرا انسان موحد دارای شخصیتی ثابت و استوار و برخوردار از آرامش روحی است؟ «قسمت الف» (ریاضی خرداد ۱۴۰۰)
۳. **کوتاه پاسخ** انسان موحد، چه دیدگاهی درباره «موجودات جهان» دارد؟ «قسمت ب»
۴. **کوتاه پاسخ** مولای متقیان علی^(ع)، به چه کسانی و در چه مواردی، رعایت تقوای الهی را توصیه نموده‌اند؟ «قسمت ج»
۵. **کوتاه پاسخ** مطابق فرمایش امام علی^(ع)، علت رعایت تقوای الهی در مورد بندگان خدا، هم شهر و آبادی‌ها چه می‌باشد؟ «قسمت ج»
۶. **کامل‌کردنی** انسان موحد، چون زندگی خود را براساس رضایت خدا تنظیم کرده، شخصیتی ثابت و دارد و برخوردار از است. (انسانی خرداد ۱۴۰۰)
۷. **تشخیصی** مطابق توصیه امام علی^(ع)، مسئولیت مردم با ایمان در برابر شهرها و آبادی‌ها چیست؟
الف) خدا را اطاعت کنید و از عصیان او بپرهیزید. ب) آنها را زمینه موفقیت‌های آینده خود قرار دهید.

۱۴- چگونگی تحقق بعد فردی شرک عملی را بنویسید.

الف- اگر کسی دل به هوای نفس (بت درون) سپرده و او را معبود خود قرار می‌دهد و اوامرش را به فرمان‌های خداوند ترجیح دهد
ب- یا در پی کسب رضایت قدرت‌های مادی و طاغوت‌ها (بت‌های بیرون) برآید، چنین شخصی گرفتار شرک عملی شده است.

سؤالات تکمیلی | با توجه به پاسخ پرسش قبل، به سؤالات زیر پاسخ دهید.

۱. **کامل پاسخ** منظور از بت درون و بیرون چیست؟ «قسمت الف» و تسلیم شدن در برابر آنها چه نتیجه‌ای دارد؟ «قسمت الف سؤال ۱۶»
۲. **کوتاه پاسخ** شخصی که در پی کسب رضایت قدرت‌های مادی و طاغوت‌ها برآید، گرفتار چه شرکی شده است؟ «شرک عملی فردی»
۳. **ص/ع** اگر کسی دل به هوای نفس سپرده و او را معبود خود قرار دهد و اوامرش را به فرمان‌های خداوند ترجیح دهد گرفتار شرک اعتقادی شده است.
۴. **کامل‌کردنی** اگر کسی در پی کسب رضایت قدرت‌های مادی و طاغوت‌ها برآید، چنین شخصی گرفتار شده است.

۱۵- از دقت در آیه شریفه زیر، چه مفهومی برداشت می‌شود؟

«أَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ
أَفَأَنْتَ تَكُونُ عَلَيْهِ وَكِيلًا»
آیا دیدی آن کسی را که هوای نفس خود را معبود خود گرفت،
آیا تو می‌توانی ضامن او باشی [و به دفاع از او برخیزی]؟
عبارت شریفه: «من اتخذ إلهه هواه»، بیانگر شرک عملی فردی است و هدایت‌ناپذیری، از ثمرات آن می‌باشد.

سؤالات تکمیلی | با توجه به پاسخ پرسش قبل، به سؤالات زیر پاسخ دهید.

۱. **کوتاه پاسخ** عبارت قرآنی: «أَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ»، به کدام نوع از توحید یا شرک اشاره دارد؟ «شرک عملی فردی»
۲. **کوتاه پاسخ** خداوند در این آیه، چه نتیجه‌ای برای تسلیم شدن در برابر هوای نفس خود معرفی کرده است؟ «هدایت‌ناپذیری (أفأنت تكون عليه وکیلا)»
۳. **تشخیصی** آیه: «أَفَأَنْتَ تَكُونُ عَلَيْهِ وَكِيلًا»، در مورد چه کسانی به کار رفته است؟ الف) «و قد كفروا بما جاءكم من الحق» ب) «من اتخذ إلهه هواه»

۱۶- ثمرات تحقق شرک عملی فردی را بنویسید. (شرک عملی فردی چه نتایج دارد؟ چرا؟)

الف- تسلیم بودن در برابر امیال نفسانی و فرمان‌پذیری از طاغوت (شرک عملی فردی) باعث می‌شود، شخص، درونی نآرام و شخصیتی ناپایدار داشته باشد؛
ب- زیرا از یک سو هوای نفس وی هر روز خواسته جدیدی جلوی روی او قرار می‌دهد و از سوی دیگر، قدرت‌های مادی که هر روز رنگ عوض می‌کنند و او را به بردگی جدیدی می‌کشانند.

سؤالات تکمیلی با توجه به پاسخ پرسش قبل، به سؤالات زیر پاسخ دهید.

- ۱ کامل پاسخ تسلیم بودن در برابر امیال نفسانی و فرمان‌پذیری از طاغوت چه نتایج دارد؟ چرا؟ «قسمت الف و ب»
 - ۲ کوتاه پاسخ چه چیزی باعث می‌شود تا شخص درونی نآرام و شخصیتی ناپایدار داشته باشد؟ «قسمت الف»
 - ۳ کوتاه پاسخ هوای نفس و قدرت‌های مادی، هر کدام چگونه باعث می‌شوند شخص، درونی نآرام و شخصیتی ناپایدار داشته باشد؟ «قسمت ب»
 - ۴ کامل کردنی انسانی که گرفتار شرک عملی شده، از درونی و شخصیتی برخوردار است.
 - ۵ ص / ع هوای نفس هر روز رنگ عوض می‌کند و شخص مشرک را به بردگی جدیدی می‌کشاند. «قسمت ب»
 - ۶ تشخیصی فرمان‌پذیری از طاغوت، عامل پیدایش چه شرکی است؟
- الف) شرک عملی فردی (ب) شرک عملی اجتماعی

تذکره در قرآن (۲)

با تدبیر در آیه زیر به سؤالات پاسخ دهید.

«وَمِنَ النَّاسِ مَن يَعْبُدُ اللَّهَ عَلَى حَرْفٍ
فَإِنْ أَصَابَهُ خَيْرٌ اطْمَأَنَّ بِهِ
وَإِنْ أَصَابَتْهُ فِتْنَةٌ انْقَلَبَ عَلَى وَجْهِهِ
خَسِرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ ذَلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ»

از مردم کسی هست که خدا را بر یک جانب و کناره‌های [تنها به زبان و هنگام وسعت و آسودگی] عبادت و بندگی می‌کند، پس اگر خیری به او رسد، دلش به آن آرام می‌گیرد و اگر بلائی به او رسد، از خدا رویگردان می‌شود. او در دنیا و آخرت، [هر دو] زیان می‌بیند. این همان زیان آشکار است.»

۱- پرستشی که از روی ایمان باشد با پرستشی که از روی تردید باشد چه تفاوتی دارد؟

پرستشی که از روی ایمان باشد، پرستشی ثابت و پایدار است یعنی در هر شرایطی چه در راحتی یا در آسایش، دست از پرستش خداوند بر نمی‌دارد. اما پرستشی که از روی تردید باشد، مقطعی و سطحی (متزلزل) است، یعنی وقتی خیری به او برسد خدا را عبادت می‌کند و هنگامی که سختی و شری به وی برسد، از خدا رویگردان می‌شود.

۲- چرا برخی انسان‌ها در برابر هر خیر و شری که به آنها می‌رسد دو روش متفاوت پیش می‌گیرند؟

این به ایمان انسان بر می‌گردد. کسی که خدا را با جان و دل نپذیرفته و ایمان به خدا را در متن زندگی‌اش قرار نداده باشد، بسته به شرایط خدا را می‌پرستد. این افراد همانند کسانی هستند که در لبه چیزی قرار گرفته‌اند که در آن چیز مستقر و پابرجا نیستند و با تکان مختصری از مسیر خارج می‌شوند. اما انسان مؤمن چون دل به خدا سپرده و تابع فرمان‌های اوست، در هر شرایطی دست از پرستش خداوند بر نمی‌دارد، زیرا می‌داند، این جهان تحت تدبیر خداوندی حکیم است و هیچ حادثه‌ای در این جهان بی حکمت نیست.

سؤالات تکمیلی با توجه به پاسخ پرسش قبل، به سؤالات زیر پاسخ دهید.

- ۱ کامل پاسخ به تعبیر قرآن، برخورد این افراد: «وَمِنَ النَّاسِ مَن يَعْبُدُ اللَّهَ عَلَى حَرْفٍ»، در برابر هر خیر و شری که به آنها می‌رسد، چگونه است؟ فردی که از روی تردید خداوند را عبادت می‌کند، پرستش او مقطعی و سطحی (متزلزل) است، یعنی وقتی خیری به او برسد خدا را عبادت می‌کند (فَإِنْ أَصَابَهُ خَيْرٌ اطْمَأَنَّ بِهِ) و هنگامی که سختی و شری به وی برسد، از خدا رویگردان می‌شود. (وَإِنْ أَصَابَتْهُ فِتْنَةٌ انْقَلَبَ عَلَى وَجْهِهِ)
- ۲ تشخیصی تعبیر قرآنی: «خَسِرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ ذَلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ»، برای چه کسی استفاده شده است؟ الف) «مَن اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ» ب) «وَمِنَ النَّاسِ مَن يَعْبُدُ اللَّهَ عَلَى حَرْفٍ»
- ۳ تشخیصی کدام تعبیر قرآنی، مصداق بندگی خداوند از روی تردید است؟ الف) «تَلْقَوْنَ إِلَيْهِم بِالْمُؤَدَّةِ» ب) «فَإِنْ أَصَابَهُ خَيْرٌ اطْمَأَنَّ بِهِ»
- ۴ تشخیصی کدام تعبیر قرآنی، نتیجه بندگی خداوند از روی تردید است؟ الف) «فَأَنْتَ تَكُونُ عَلَيْهِ وَكَيْلًا» ب) «خَسِرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ ذَلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ»
- ۵ تشخیصی دلیل اینکه برخی انسان‌ها در برابر هر خیر و شری که به آنها می‌رسد دو روش متفاوت پیش می‌گیرند، در کدام آیه شریفه آمده است؟ الف) «وَمِنَ النَّاسِ مَن يَعْبُدُ اللَّهَ عَلَى حَرْفٍ» ب) «خَسِرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ ذَلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ»

بُعد اجتماعی توحید عملی و ثمرات آن

۱۷- بُعد اجتماعی توحید عملی را تعریف کنید و بنویسید چگونه تحقق پیدا می کند؟

- الف- بُعد اجتماعی توحید به معنای قرار گرفتن همه ارکان یک جامعه در جهت خداوند و اطاعت همه جانبه از اوست.
ب- مهم ترین رکن یک جامعه، حکومت آن است. وقتی یک جامعه توحیدی است که حاکم آن براساس قوانین الهی به حکومت رسیده باشد و همان شرایطی که خداوند برای حاکم تعیین کرده است دارا باشد و بکوشد که قوانین الهی را در جامعه به اجرا درآورد.

سؤالات تکمیلی با توجه به پاسخ پرسش قبل، به سؤالات زیر پاسخ دهید.

۱. کامل پاسخ چه زمانی یک جامعه توحیدی به وجود می آید؟ «قسمت ب»
۲. کامل کردنی قرار گرفتن همه ارکان یک جامعه در جهت خداوند و اطاعت همه جانبه از اوست، به بُعد توحید اشاره دارد. (ریاضی شهریور ۱۳۹۲)
۳. ص/ع وقتی یک جامعه توحیدی است که حاکم آن براساس رأی اکثریت به حکومت رسیده باشد.
۴. کامل کردنی مهم ترین رکن یک جامعه، آن است.

۱۸- ثمرات تحقق بُعد اجتماعی توحید عملی را بنویسید.

- ۱- یک جامعه، علاوه بر رکن سیاسی، دارای ارکان دیگری مانند اقتصاد و فرهنگ نیز هست. جامعه‌ای که در مسیر توحید اجتماعی حرکت می کند، اقتصاد و فرهنگ و سایر ابعاد و ارکان آن نیز به سوی اجرای فرمان‌های خدای یگانه پیش می رود و به صورت جامعه‌ای عدالت گستر درمی آید.
۲- جامعه توحیدی، حکومت کسانی را که خداوند به آنها حق حکومت نداده است، نمی پذیرد.
۳- با آنان که نسبت به خداوند و مسلمانان دشمنی می ورزند، دوستی نمی کند.
۴- با ظالمان مبارزه می کند.
۵- بنا به فرمان خداوند، از محرومان و مستضعفان حمایت می کند.
۶- و به این سخن خداوند گوش فرا می دهد که فرموده است: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ تُلْقُونَ إِلَيْهِم بِالْمَوَدَّةِ وَقَدْ كَفَرُوا بِمَا جَاءَكُمْ مِنَ الْحَقِّ...»

سؤالات تکمیلی با توجه به پاسخ پرسش قبل، به سؤالات زیر پاسخ دهید.

۱. کامل پاسخ نظام اجتماعی دارای چه ارکانی است و در جامعه توحیدی این ارکان چه وضعیتی دارند و نتیجه آن چیست؟ «شماره ۱»
۲. کامل پاسخ جامعه عدالت گستر چگونه به وجود می آید؟ «شماره ۱»
۳. کوتاه پاسخ جامعه توحیدی، حکومت چه کسانی را نمی پذیرد؟ «شماره ۲» و با چه کسانی دوستی نمی کند؟ «۳» و از چه کسانی حمایت می کند؟ «۵»
۴. تشخیصی جامعه توحیدی حکومت چه کسانی را نمی پذیرد؟
الف) خداوند به آنها حق حکومت نداده است. ب) حوادث عالم را حکیمانه نمی بینند.
۵. کامل کردنی جامعه توحیدی با آنان که نسبت به و دشمنی می ورزند، دوستی نمی کند.
۶. کامل کردنی جامعه توحیدی با ظالمان مبارزه کرده و بنا به فرمان خدا از حمایت می کند. (ریاضی - دیماه ۱۳۹۸)

۱۹- آیه شریفه زیر به کدام یک از ویژگی‌های جامعه توحیدی اشاره دارد؟ و علت توصیه به آن، در این آیه چه می باشد؟

- «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ تُلْقُونَ إِلَيْهِم بِالْمَوَدَّةِ وَقَدْ كَفَرُوا بِمَا جَاءَكُمْ مِنَ الْحَقِّ...»
ای کسانی که ایمان آورده‌اید
دشمن من و دشمن خودتان را دوست نگیرید،
[به گونه‌ای که] با آنان مهربانی کنید.
حال آنکه آنان به دین حقی که برای شما آمده است، کفر ورزیده‌اند...»
از شاخصه‌های جامعه موحد، این است که با آنان که با خداوند و مسلمانان دشمنی می ورزند، دوستی نمی کند. دلیل دوستی نکردن با دشمنان خداوند، کافر شدن آنان به دین حقی است که برای مؤمنان آمده است.

سؤالات تکمیلی با توجه به آیه بالا، به سؤالات زیر پاسخ دهید.

۱. کوتاه پاسخ در آیه بالا، خداوند چه برخوردی با دشمنان اسلام را سفارش کرده است؟ «لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ»
۲. کوتاه پاسخ در آیه بالا، چرا خداوند، مؤمنان را از دوستی کردن با دشمنان خداوند و مسلمانان منع کرده است؟ «وَقَدْ كَفَرُوا بِمَا جَاءَكُمْ مِنَ الْحَقِّ...»
۳. کوتاه پاسخ در این آیه، کدام برخورد مسلمانان با دشمنان اسلام منع شده است؟ «تُلْقُونَ إِلَيْهِم بِالْمَوَدَّةِ»

ارتباط دوسویه توحید فردی و اجتماعی

۲۰- میان بُعد فردی توحید عملی و بُعد اجتماعی آن، چه رابطه‌ای وجود دارد؟ توضیح دهید.

- الف- میان بُعد فردی و بُعد اجتماعی توحید، رابطه متقابل (دوسویه) وجود دارد.
 ب- هر قدر که مردم یک جامعه به‌سوی توحید حرکت کنند، ارکان جامعه نیز بیشتر رنگ توحیدی به خود می‌گیرند.
 ج- همان‌طور که هر قدر نهادهای اجتماعی در خدمت اجرای قوانین الهی باشد، زمینه برای رشد انسان‌ها و حرکت به‌سوی خداوند و زندگی موحدانه آسان‌تر می‌گردد.

سؤالات تکمیلی با توجه به پاسخ پرسش قبل، به سؤالات زیر پاسخ دهید.

- ۱ کوتاه پاسخ میان بُعد فردی و بُعد اجتماعی توحید چه رابطه‌ای وجود دارد؟ (دو سویه)
 ۲ کامل‌کردنی هر قدر که مردم یک جامعه به‌سوی توحید حرکت کنند، جامعه نیز بیشتر رنگ توحیدی به خود می‌گیرد. «قسمت ب»
 ۳ تشخیصی چه زمانی زمینه برای رشد انسان‌ها و حرکت به‌سوی خداوند و زندگی موحدانه آسان‌تر می‌گردد؟ «قسمت ج»
 الف) نهادهای اجتماعی در خدمت اجرای قوانین الهی باشد. ب) مردم یک جامعه به‌سوی توحید حرکت کنند.
 ۴ کوتاه پاسخ اگر نهادهای اجتماعی در خدمت اجرای قوانین الهی باشد، چه نتیجه‌ای حاصل می‌شود؟ «قسمت ج»

۲۱- چگونه تحقق شرک عملی در بُعد اجتماعی را بنویسید.

- اگر قرار باشد: ۱- همه افراد جامعه فقط خواسته‌ها و تمایلات دنیوی خود را دنبال کنند
 ۲- و تنها منافع خود را محور فعالیت اجتماعی قرار دهند
 ۳- و اهل ایثار و تعاون و خیر رساندن به دیگران نباشند، شرک عملی اجتماعی (۳ نتیجه سؤال بعد) محقق می‌شود.

سؤالات تکمیلی با توجه به پاسخ پرسش قبل، به سؤالات زیر پاسخ دهید.

- ۱ تشخیصی کدامیک زمینه‌ساز تحقق بُعد اجتماعی شرک عملی است؟ «۱ تا ۳»
 الف- در پی کسب رضایت قدرت‌های مادی و طاغوت‌ها بودن ب- تنها منافع خود را محور فعالیت اجتماعی قرار دادن
 ۲ کامل‌کردنی اگر همه افراد جامعه، فقط خود را دنبال کنند و خود را محور فعالیت اجتماعی قرار دهند، تفرقه و تضاد جامعه را فرا می‌گیرد.
 ۳ ص/ع/ا اگر قرار باشد برخی افراد جامعه اهل ایثار و تعاون و خیر رساندن به دیگران نباشند، شرک عملی فردی شکل می‌گیرد.

۲۲- آثار و نتایج شرک عملی اجتماعی را بنویسید. (نتایج تحقق بُعد اجتماعی شرک عملی را بنویسید.)

- ۱- تفرقه و تضاد جامعه را فرا می‌گیرد و امکان رشد و تعالی از بین می‌رود.
 ۲- در چنین جامعه‌ای، روز به روز انسان‌های ستمگر، قدرت بیشتری پیدا می‌کنند و دیگران را در خدمت امیال خود به‌کار می‌گیرند.
 ۳- در نتیجه، دیگر سخنی از حاکمیت خداوند و فرمان‌های او نیست، بلکه سخن از حاکمیت طاغوت و دستورهای اوست.

سؤالات تکمیلی با توجه به پاسخ پرسش قبل، به سؤالات زیر پاسخ دهید.

- ۱ کامل پاسخ در چه صورت، تفرقه و تضاد جامعه را فرا می‌گیرد و امکان رشد و تعالی از بین می‌رود؟ پاسخ سؤال قبل (اگر قرار باشد: ۱- همه افراد جامعه فقط خواسته‌ها و تمایلات دنیوی خود را دنبال کنند و ...)
 ۲ کامل‌کردنی با تحقق شرک عملی اجتماعی، جامعه را فرا می‌گیرد و امکان از بین می‌رود.
 ۳ ص/ع/ا در جامعه‌ای که مردم آن تنها منافع خود را محور فعالیت اجتماعی قرار دهند، انسان‌های منافق، قدرت بیشتری پیدا می‌کنند و دیگران را در خدمت امیال خود به‌کار می‌گیرند.
 ۴ کوتاه پاسخ در جامعه‌ای که مردم آن اهل ایثار و تعاون و خیر رساندن به دیگران نباشند، سخن از حاکمیت چه کسی است؟ «شماره ۳»

توحید و شرک در جهان امروز

۲۳- محور و روح زندگی دینی و ضد دینی، چیست؟ توحید، روح و محور زندگی دینی و شرک، روح زندگی ضد دینی است.

سؤالات تکمیلی با توجه به پاسخ پرسش قبل، به سؤال زیر پاسخ دهید.

- ۱ کامل‌کردنی روح و محور زندگی دینی و روح و محور زندگی ضد دینی است.
 (۱۳۹۹ - انسانی دیماه ۱۳۹۹)

۲۴- منظور از انسان عصر حاضر چیست؟ و تفاوت جوامع و انسان امروزی با جوامع و انسان گذشته چیست؟

منظور ما از انسان عصر حاضر، تمام افراد جامعه نیست، بلکه جو حاکم بر اکثریت افراد است، نه تک تک افراد. جوامع بشری، امروز از نظر صنعت و فناوری پیشرفت فراوانی کرده‌اند و این جوامع را نمی‌توان از این جهت با جوامع گذشته مقایسه کرد. همچنین انسان امروز کمتر از بت‌پرستان قبل از اسلام، که بیش از ۳۶۰ بت را می‌پرستیدند، به دنبال این قبیل بت‌پرستی‌هاست.

۲۵- زندگی انسان عصر حاضر تا چه اندازه توحیدی است؟ در ابتدا به نظر می‌رسد که امروزه کمتر کسی گرفتار شرک باشد و از این جهت نیز بشر در مسیر پیشرفت می‌باشد؛ اما یک واقعیت تلخ در اینجا وجود دارد و آن این است که گرچه شرک در قالب بت و مانند آن در میان بیشتر جوامع وجود ندارد، اما انواع دیگری از شرک که بسیار پیچیده‌تر از شرک قدیم است، در میان بشر به چشم می‌خورد.

سؤال تکمیلی: با توجه به پاسخ پرسش قبل، به سؤال زیر پاسخ دهید.

۱ ص/ع شرک قدیم در قالب بت و مانند آن، بسیار پیچیده‌تر از شرک جدید است که در میان بشر به چشم می‌خورد.

۲۶- انسان امروزی گرفتار چه شرک‌هایی شده است؟ فقط نام ببرید.

۱- تصرف در جهان بدون توجه به نظر مالک حقیقی آن ۲- غفلت از خداوند به دلیل سرگرم شدن در امور دنیوی

۲۷- اولین شرکی که انسان معاصر گرفتار آن شده در زمینه نحوه تصرف او در جهان است؟ آن را توضیح دهید.

اولین شرکی که انسان معاصر گرفتار آن شده، «تصرف در جهان بدون توجه به نظر مالک حقیقی آن» است. توضیح: الف- امروزه، بسیاری از انسان‌ها، جهان خلقت را ملک خود تلقی می‌کنند و بدون توجه به نظر مالک حقیقی آن، یعنی خدا، هرگونه که بخواهند در این جهان تصرف می‌کنند. این افراد و جوامع، در واقع خود را مالک و ولی و پرورش‌دهنده (رب) جهان می‌پندارند. ب- از جمله پیامدهای آن تخریب محیط‌زیست، آلوده شدن طبیعت، پیدا شدن جوامع بسیار فقیر در کنار جوامع بسیار ثروتمند و مانند آنهاست. ج- برخی از این انسان‌ها، مانند فرعون که «أَنَا رَبُّكُمْ الْأَعْلَى» می‌گفت و خود را پروردگار بزرگ مردم معرفی می‌کرد؛ خود را مالک دیگر جوامع می‌پندارند و برای آنها تصمیم‌گیری می‌کنند.

سؤالات تکمیلی: با توجه به پاسخ پرسش قبل، به سؤالات زیر پاسخ دهید.

- ۱ کامل پاسخ بسیاری از انسان‌های امروزی چگونه در جهان دخل و تصرف می‌کنند؟ و پیامد این کار آنها چیست؟ «قسمت الف و ب»
- ۲ کامل کردنی امروزه، بسیاری از انسان‌ها، بدون توجه به نظر حقیقی آن، یعنی خدا، هرگونه که بخواهند در این جهان می‌کنند.
- ۳ ص/ع امروزه، بسیاری از انسان‌ها، در واقع خود را مالک و ولی و پرورش‌دهنده (رب) جهان می‌پندارند.
- ۴ کوتاه پاسخ تصرف در جهان بدون توجه به نظر مالک حقیقی آن، چه پیامدهایی برای انسان معاصر داشته است؟ «قسمت ب»
- ۵ کوتاه پاسخ تخریب محیط‌زیست، آلوده شدن طبیعت، پیدا شدن جوامع بسیار فقیر در کنار جوامع بسیار ثروتمند، از نتایج چیست؟ «قسمت الف»
- ۶ کوتاه پاسخ مطابق آیات قرآن، فرعون خود را چگونه معرفی می‌کرد؟ و مصداق این عمل فرعون در عصر حاضر چیست؟ «قسمت ج»
- ۷ کامل کردنی برخی از انسان‌ها، مانند فرعون که خود را مردم معرفی می‌کرد؛ خود را دیگر جوامع می‌پندارند و برای آنها می‌کنند.

۲۸- دومین شرکی که انسان معاصر گرفتار آن شده، غفلت از خداوند است، آن را توضیح دهید.

دومین شرکی که انسان معاصر گرفتار آن شده، «غفلت از خداوند به دلیل سرگرم شدن در امور دنیوی» است. توضیح: الف- بسیاری از انسان‌ها چنان به امور دنیوی سرگرم شده‌اند که خدا را فراموش کرده و خداوند در قلب آنها جایگاهی ندارد. ب- زینت دنیا و لذات و شهوات چنان در دلشان فزونی یافته که جایی برای خلوت انس با خدا و درک معنویت نیایش با پروردگار باقی نگذاشته است. ج- گویی هوی و هوس و آنچه و آن کس که آنان را به هوس‌هایشان می‌رساند، بت و معبودشان شده و آنها را همچون خدا می‌پرستند؛ و از ابزارهای جدید، مانند سینما، تلویزیون، ماهواره و اینترنت و سایر رسانه‌ها در این راه بهره می‌گیرند و یکسره از خدا و آخرت غافل شده‌اند.

سؤالات تکمیلی: با توجه به پاسخ پرسش قبل، به سؤالات زیر پاسخ دهید.

- ۱ کامل پاسخ علت غفلت از خداوند در زندگی انسان معاصر چیست؟ «قسمت الف تا ج»
- ۲ کامل کردنی بسیاری از انسان‌های معاصر، چنان به سرگرم شده‌اند که خدا را فراموش کرده و خداوند در آنها جایگاهی ندارد.
- ۳ کوتاه پاسخ چه چیزی جایی برای خلوت انس با خدا و درک معنویت نیایش با پروردگار برای انسان معاصر باقی نگذاشته است؟ «قسمت ب»
- ۴ کامل پاسخ بت‌ها و معبودهای انسان امروزی چیست و انسان‌ها برای رسیدن به آنها از چه ابزارهایی بهره می‌گیرند؟ «قسمت ج»
- ۵ کامل کردنی زینت دنیا و لذات و شهوات چنان در دلشان فزونی یافته که جایی برای و درک معنویت باقی نگذاشته است.
- ۶ ص/ع گویی و آنچه و آن کس که انسان‌های امروزی را به شان می‌رساند، بت و معبودشان شده و آنها را همچون خدا می‌پرستند.

گام چهارم

سؤالات طبقه‌بندی شده امتحان‌های نهایی
دین و زندگی (۳)

تعداد سؤالات:
۴۱

مدت: ۸۰ دقیقه

درس: سوم

رشته‌های: ریاضی - تجربی - انسانی

دانش‌آموزان روزانه بزرگسال و داوطلبان آزاد سراسر کشور در نوبت خرداد، شهریور و دیماه ۱۳۹۰ تا شهریور ۱۴۰۱

بارم ردیف

سؤالات

الف) بخش آیات و روایات

۱/۵	(ریاضی - شهریور ۱۴۰۰)	انواع توحید را در عبارت شریفه: «إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَ رَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ...» مشخص نمایید؟	۱
۰/۵	(ریاضی - خرداد ۱۳۹۸)	با توجه به آیه شریفه: «إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَ رَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ»، راه درست زندگی کدام است؟	۲
۰/۵	(ریاضی - دیماه ۱۳۹۴)	با توجه به آیه شریفه: «إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَ رَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ»، چه ارتباطی میان توحید ربوبی و توحید عبادی است؟	۳
۱/۵	(ریاضی - دیماه ۱۳۹۱)	هر یک از آیات شریفه زیر، بیانگر کدام یک از اقسام توحید است؟
الف) قُلْ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ.
ب) إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَ إِيَّاكَ نَسْتَعِينُ.
ج) إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَ رَبُّكُمْ.	۴

ب) درستی یا نادرستی عبارتهای زیر را با علامت (ص/غ) مشخص کنید.

۰/۵	(ریاضی - دیماه ۱۳۹۹)	انسانی که گرفتار شرک عملی شده، از درونی آرام و شخصیتی پایدار برخوردار است.	۵
۰/۵	(انسانی - شهریور ۱۳۹۹)	انسان موحد باور دارد، دشواری زندگی نشانه بی‌مهری خدا نیست.	۶
۰/۵	(ریاضی - شهریور ۱۳۹۸)	اگر کسی دل به هوای نفس (بت درون) سپرده و او را معبود خود قرار دهد و اوامرش را به فرمان‌های خداوند ترجیح دهد گرفتار شرک عملی شده است.	۷
۰/۵	(ریاضی - دیماه ۱۳۹۱)	توحید در ربوبیت، میوه و ثمره توحید عملی است.	۸

ج) جای خالی عبارتهای زیر را با کلمات مناسب کامل کنید.

۰/۵	(انسانی - خرداد ۱۴۰۰)	انسان موحد، چون زندگی خود را براساس رضایت خدا تنظیم کرده، شخصیتی ثابت و دارد و برخوردار از است.	۹
۰/۵	(انسانی - دیماه ۱۳۹۹) و (ریاضی - شهریور ۱۳۹۸)	توحید عملی دارای دو بُعد و است.	۱۰
۰/۵	(ریاضی - شهریور ۱۳۹۹)	تسلیم بودن در برابر امیال نفسانی باعث می‌شود شخص، درونی و شخصیتی ناپایدار داشته باشد.	۱۱
۰/۵	(انسانی - خرداد ۱۳۹۹)	انسان موحد، چون زندگی خود را براساس رضایت خدا تنظیم کرده است شخصیتی دارد.	۱۲
۰/۵	(انسانی - دیماه ۱۳۹۸)	انسان موحد باور دارد سختی‌های زندگی نشانه بی‌مهری خداوند نیست بلکه بستری برای اوست.	۱۳
۰/۵	(ریاضی - دیماه ۱۳۹۸)	جامعه توحیدی با ظالمان مبارزه کرده و بنا به فرمان خدا از حمایت می‌کند.	۱۴
۰/۵	(انسانی - شهریور ۱۳۹۸)	کسی که در زندگی خود، از فرمان خدا اطاعت کند، به مراتبی از توحید رسیده است.	۱۵
۰/۵	(ریاضی - خرداد ۱۳۹۴)	کسی که خدا را به عنوان تنها پذیرفته است و ایمان دارد که او هستی است، رفتاری متناسب با آن خواهد داشت.	۱۶
۰/۵	(ریاضی - شهریور ۱۳۹۲)	یکپارچه شدن نظام اجتماعی در جهت اطاعت همه جانبه از خداوند، به بُعد توحید اشاره دارد.	۱۷
۰/۵	(ریاضی - اسفند ۱۳۹۰)	محور و روح زندگی غیر دینی است.	۱۸

د) به سؤالات زیر پاسخ کوتاه بدهید.

۰/۵	(ریاضی - خرداد ۱۴۰۱) و (ریاضی شهریور ۱۴۰۰)	میان بُعد فردی و بُعد اجتماعی توحید چه رابطه‌ای وجود دارد؟	۱۹
۰/۵	(انسانی - دیماه ۱۴۰۰) و (انسانی - شهریور ۱۳۹۹)	در چه صورتی یک جامعه توحیدی می‌باشد؟	۲۰

- ۲۱ چرا انسان موحد دارای شخصیتی ثابت و استوار و برخوردار از آرامش روحی است؟ (ریاضی - خرداد ۱۴۰۰) /۵
- ۲۲ گام برداشتن انسان در مسیر توحید عملی چگونه صورت می‌گیرد؟ (ریاضی - دیماه ۱۳۹۹) /۵
- ۲۳ اگر کسی در پی کسب رضایت قدرت‌های مادی باشد به چه شرکی گرفتار شده است؟ (ریاضی - شهریور ۱۳۹۹) /۵
- ۲۴ اگر کسی در پی کسب رضایت قدرت‌های مادی و طاغوت‌ها (بت بیرون) برآید، گرفتار چه نوع شرکی شده است؟ (انسانی - خرداد ۱۳۹۹) و (انسانی - دیماه ۱۳۹۷) /۵
- ۲۵ در چه صورت یک نظام اجتماعی، توحیدی است؟ (ریاضی - خرداد ۱۳۹۸) /۵
- ۲۶ میزان تأثیرگذاری توحید، در زندگی انسان به چه چیزی بستگی دارد؟ (ریاضی - دیماه ۱۳۹۷) /۵

ه) گزینه صحیح را انتخاب کنید.

- ۲۷ قرآن کریم چه افرادی را «خَسِرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ» می‌داند؟ (انسانی ۱۴۰۱) /۵
الف) «وَمِنَ النَّاسِ مَن يَعْْبُدُ اللَّهَ عَلَىٰ حَرْفٍ»
ب) «مَنْ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ»
- ۲۸ علت دوستی نکردن با دشمنان خدا و مسلمانان، در کدام آیه شریفه بیان شده است؟ (انسانی ۱۴۰۰) /۵
الف) «وَإِنْ أَصَابَتْهُ فِتْنَةٌ أُنْقَلَتْ عَلَىٰ وَجْهِهِ»
ب) «وَقَدْ كَفَرُوا بِمَا جَاءَكُمْ مِنَ الْحَقِّ»
- ۲۹ کدام مورد، ارتباط میان توحید و سبک زندگی را بیان می‌کند؟ (ریاضی ۱۴۰۰) /۵
الف) جهان‌بینی توحیدی از زندگی توحیدی سرچشمه می‌گیرد.
ب) هر سبکی از زندگی از جهان‌بینی خاصی سرچشمه می‌گیرد.
- ۳۰ اگر کسی دل به هوای نفس (بت درون) سپرده و آن را معبود خود قرار دهد، گرفتار چه نوع شرکی شده است؟ (ریاضی - خرداد ۱۴۰۰) /۵
الف) شرک عملی در بُعد فردی
ب) شرک در ربوبیت
- ۳۱ هدایتگری پیامبر اکرم (ص) در مورد کدام شخص، بی‌تأثیر خواهد بود؟ (خارج از کشور ۹۸) /۵
الف) «مَنْ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ»
ب) «مَنْ يَعْْبُدُ اللَّهَ عَلَىٰ حَرْفٍ»

و) اصطلاحات زیر را تعریف کنید.

- ۳۲ شرک عملی: (ریاضی - دیماه ۱۴۰۰) ۱
- ۳۳ انسان موحد: (ریاضی - دیماه ۱۳۹۳) ۱

ز) کشف ارتباط:

- ۳۴ معین کنید هر یک از عبارات سمت راست با کدام‌یک از موارد سمت چپ ارتباط دارد: (ریاضی - دیماه ۱۳۹۰) ۲

ستون اول	ستون دوم (یک مورد اضافه است)
۱- اعتقاد به خدایان متعدد	الف- توحید در ربوبیت
۲- توانایی انبیا الهی در شفا دادن بیمار	ب- شرک در خالقیت
۳- تبعیت از حاکمیت طاغوت	ج- توحید عملی
۴- کسب رضایت خداوند	د- شرک اجتماعی

ح) به سوالات زیر پاسخ کامل بدهید.

- ۳۵ در چه صورت انسان گرفتار شرک عملی می‌شود؟ (انسانی - خرداد ۱۴۰۱) ۱
- ۳۶ شخصیت انسان موحد و انسان مشرک را از جهت داشتن آرامش روحی با یکدیگر مقایسه کنید. (ریاضی - شهریور ۱۴۰۰) ۱
- ۳۷ ارتباط میان توحید فردی و توحید اجتماعی را شرح دهید. (ریاضی - خرداد ۱۳۹۹) ۱
- ۳۸ ریشه شرک جدید در جهان امروز کدام است؟ (ریاضی - دیماه ۱۳۹۷) ۱
- ۳۹ ویژگی‌های انسان موحد را بنویسید. (ریاضی - خرداد ۱۳۹۱) و (ریاضی - دیماه ۱۳۹۰) ۱
- ۴۰ توحید عملی در بُعد اجتماعی را شرح دهید. (ریاضی - اسفند ۱۳۹۰) ۱
- ۴۱ منظور از «بُعد اجتماعی توحید عملی» چیست؟ و چگونه تحقق می‌یابد؟ (ریاضی - شهریور ۱۳۹۰) ۱/۵

پس از مطالعه دقیق درس، پاسخ سؤالات زیر را در مقابل آنها یادداشت نمایید.

ردیف	سؤالات	بارم
الف) بخش آیات و روایات		
۱	با تدبیر در آیه شریفه: «إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَأَعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ»، به سؤالات زیر پاسخ دهید. الف- نتیجه اعتقاد به توحید در ربوبیت چیست؟ ب- منظور از راه درست زندگی کدام است؟	۱
۲	با توجه به آیه شریفه: «وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَعْبُدُ اللَّهَ عَلَى حَرْفٍ...»، به این سؤال پاسخ دهید که پرستشی که از روی ایمان باشد با پرستشی که از روی تردید باشد چه تفاوتی دارد؟	۱
۳	تعیین کنید که هر یک از آیات زیر، بیانگر کدام بُعد و مرتبه از توحید یا شرک است؟ الف) «أَرَأَيْتَ مَنْ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ» ب) «لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ» ج) «إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ» د) «فَاعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ»	۱

ب) درستی یا نادرستی عبارتهای زیر را با علامت (ص/غ) مشخص کنید.

۴	افکار و اعتقادات هر فرد مهم‌ترین عامل در تعیین هدف‌ها و رفتارهای اوست. (.....)	۰/۵
۵	فرعون، «أَنَا رَبُّكُمْ الْأَعْلَى» می‌گفت و خود را مالک بزرگ مردم معرفی می‌کرد. (.....)	۰/۵
۶	میزان تأثیر گذاری اعتقاد افراد بستگی به درجه ایمان آنان به توحید و یکتاپرستی دارد. (.....)	۰/۵
۷	انسان موحد، موجودات جهان را امانت عظیم الهی می‌بیند و می‌داند که خداوند او را در برابرشان مسئول قرار داده است. (.....)	۰/۵

ج) جای خالی عبارتهای زیر را با کلمات مناسب کامل کنید.

۸	هر شیوه و سبکی از زندگی ریشه در دارد و از سرچشمه می‌گیرد.	۰/۵
۹	هر قدر نهادهای اجتماعی در خدمت اجرای باشد، زمینه برای انسان‌ها و حرکت به سوی خداوند آسان‌تر می‌گردد.	۰/۵
۱۰	جامعه توحیدی جامعه‌ای است که حکومت کسانی را که خداوند به آنها را نداده است، نمی‌پذیرد.	۰/۵
۱۱	قدرت‌های مادی که هر روز رنگ عوض می‌کنند و انسان مشرک را به می‌کشاند.	۰/۵

د) به سؤالات زیر پاسخ کوتاه بدهید.

۱۲	انتخاب هر سبکی از زندگی چه نتیجه‌ای دارد؟	۰/۵
۱۳	چرا موحد واقعی، همواره انسانی امیدوار است؟	۰/۵
۱۴	در چه صورت، یک جامعه به صورت جامعه‌ای عدالت‌گستر در می‌آید؟	۰/۵
۱۵	دو مورد از نتایج تصرف در جهان بدون توجه به نظر مالک حقیقی آن را بنویسید.	۰/۵

ه) گزینه صحیح را انتخاب کنید.

۱۶	عمل به کدام فرمان الهی، از شاخصه‌های مهم جامعه توحیدی است؟ الف) «قُلْ أَعْبُدُوا اللَّهَ أَعْبَادًا مخلصِينَ وَاتَّقُوا اللَّهَ يَوْمَ تُؤْتَوْنَ أَجْرَكُمْ لَسْتُمْ عَلَىٰ حَرْفٍ مُّسْتَقِيمِينَ» ب) «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ»	۰/۵
۱۷	باور یک انسان موحد در مورد دشواری‌های زندگی، در کدام بیت تجلی یافته است؟ الف) «سر ارادت ما و آستان حضرت دوست / که هر چه بر سر ما می‌رود ارادت اوست» ب) «بر آستان جانان گر سر توان نهادن / گلبنگ سربلندی بر آسمان توان زد»	۰/۵
۱۸	آیه شریفه: «إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَأَعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ»، به ترتیب، بیانگر کدام یک از ابعاد توحید است؟ الف) عملی - ربوبیت ب) ربوبیت - عملی	۰/۵

- ۱۹ پیامد و نتیجه چه عملی، زیان آشکار (ذلک هو الخسران المبین) معرفی شده است؟
الف) «من یعبد الله علی حرف»
ب) «من اتخذ إلهه هواه»
- ۲۰ در جامعه‌ای که خبری از ایثار و تعاون و خیر رساندن به دیگران نباشد، کدام یک از نتایج زیر پدیدار می‌شود؟
الف) از روی تردید و هنگام مشکلات و سختی‌ها عبادت می‌کنند.
ب) تفرقه و تضاد جامعه را فرا می‌گیرد و امکان رشد و تعالی از بین می‌رود.

و) اصطلاح زیر را تعریف کنید.

- ۲۱ توحید اجتماعی: ۰/۵

ز) کشف ارتباط

- ۲۲ پیام مطرح شده در ستون «اول» را با عبارت مربوط به آن در ستون «دوم» پیدا کرده و با خطی به هم وصل کنید.

ستون اول	ستون دوم (یک مورد اضافه است)
الف) ریشه در جهان‌بینی توحیدی دارد.	۱) تعیین هدف‌ها
ب) بستری برای رشد و شکوفایی انسان موحد	۲) با حرکت مردم به سوی توحید
ج) شرط تحقق نظام اجتماعی توحیدی	۳) زندگی توحیدی
د) ارکان جامعه نیز بیشتر رنگ توحیدی به خود می‌گیرد.	۴) انتخاب حاکم براساس قوانین الهی
	۵) دشواری‌های زندگی

ح) به سؤالات زیر پاسخ کامل بدهید.

- ۲۳ دو مورد از ثمرات توحید عملی فردی را بنویسید. ۱
- ۲۴ چه کسی گرفتار شرک عملی فردی شده است؟ نتایج آن را بنویسید. ۱/۵
- ۲۵ جامعه‌ای که در مسیر توحید اجتماعی حرکت می‌کند، به چه ثمراتی دست می‌یابد؟ چهار مورد را بنویسید. ۱
- ۲۶ نتایج تحقق شرک عملی اجتماعی را بنویسید. ۱/۵
- ۲۷ ارتباط میان توحید عملی فردی و اجتماعی را بنویسید. ۱
- ۲۸ علت غفلت انسان امروزی از خداوند چیست؟ توضیح دهید. ۱

- ۲۰ جمع نمرات

پس از مطالعه دقیق درس، پاسخ سؤالات زیر را در مقابل آنها یادداشت نمایید.

ردیف	سؤالات	بارم
الف) بخش آیات و روایات		
۱	با توجه به آیه شریفه: «يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْعَنِيُّ الْحَمِيدُ»، به سؤالات زیر پاسخ دهید. الف- نیاز انسان به خدا شامل چه چیزهایی می‌شود؟ ب- چرا خداوند می‌تواند نیاز انسان و هر موجود دیگری را برطرف کند؟	۱
۲	مشخص کنید هر یک از عبارتهای قرآنی زیر بیانگر کدام یک از مراتب توحید یا شرک هستند؟ الف- «أَرَأَيْتَ مَنْ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ» ب- «فَاعْبُدوه هَذَا صِرَاطَ مُسْتَقِيمٍ» ج- «وَلَا يَشْرِكْ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا» د- «فَتَشَابَهَ الْخَلْقَ عَلَيْهِمْ»	۱
۳	با توجه به آیه شریفه: «إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ فَاعْبُدوه هَذَا صِرَاطَ مُسْتَقِيمٍ»، خداوند چه چیزی را راه راست و درست زندگی معرفی کرده است؟	۰/۵
ب) درستی یا نادرستی عبارتهای زیر را با علامت (ص/غ) مشخص کنید.		
۴	اگر قرار باشد همه مردم تنها منافع خود را محور فعالیت اجتماعی قرار دهند، امکان رشد و تعالی از بین می‌رود. (.....)	۰/۵
۵	رابطه خداوند با جهان تا حدی شبیه رابطه مولد برق با جریان برق است. (.....)	۰/۵
۶	موحد واقعی باور دارد که دشواری‌های زندگی زمینه‌ساز آسان‌تر شدن حرکت موحدان به سوی خداست. (.....)	۰/۵
۷	پایبندی به عبارت «لا اله الا الله»، همه زندگی فرد تازه مسلمان را در رابطه با خدا، خویشتن، اجتماع و خانواده تغییر می‌دهد. (.....)	۰/۵
ج) جای خالی عبارتهای زیر را با کلمات مناسب کامل کنید.		
۸	هر سبکی از زندگی ریشه در دارد و از سرچشمه می‌گیرد.	۰/۵
۹	انسان‌های دائما سایه خدا را احساس می‌کنند.	۰/۵
۱۰	اگر کسی چیزی باشد، حق و تغییر در آن را دارد.	۰/۵
۱۱	اگر کسی در ربوبیت الهی، برای خود یا سایر مخلوقات باز کند، گرفتار شرک در ربوبیت شده است.	۰/۵
د) به سؤالات زیر پاسخ کوتاه بدهید.		
۱۲	پیروان جریان تکفیری‌ها چه چیزی را شرک می‌شمارند؟	۰/۵
۱۳	با هر چیزی خدا را دیدن، به خصوص برای چه کسانی قابل دسترس است؟	۰/۵
۱۴	اینکه خداوند پیامبر اکرم (ص) را ولی انسان‌ها معرفی می‌کند، به چه معناست؟	۰/۵
۱۵	جامعه توحیدی حکومت چه کسانی را نمی‌پذیرد؟	۰/۵
ه) گزینه صحیح را انتخاب کنید.		
۱۶	علت اینکه مخلوقات پیوسته از خداوند درخواست دارند، کدام عبارت قرآنی است؟ الف) «اتم الفقراء إلى الله» ب) «كل يوم هو في شأن»	۰/۵
۱۷	رابطه خداوند با جهان هستی، در کدام آیه شریفه بیان شده است؟ الف) «قل هو الله احد الله الصمد» ب) «الله نور السماوات و الأرض»	۰/۵
۱۸	این اعتقاد که در کنار خداوند، دیگرانی هستند که سرپرستی جهان را بر عهده دارند، مفهوم کدام آیه است؟ الف) «أفأخذتم من دونه أولياء لا يملكون لأنفسهم» ب) «أم جعلوا لله شركاء خلقوا كخلقه فتشابه الخلق عليهم»	۰/۵

- ۱۹ در پی کسب رضایت قدرت‌های مادی و طاغوت‌ها بودن، کدام پیامد را در پی دارد؟
الف) اهل ایثار و تعاون و خیر رساندن به دیگران نبودن (ب) درونی نآرام و شخصیتی ناپایدار داشتن
- ۲۰ کدام مورد، جایی برای خلوت انس با خدا و درک معنویت نیایش با پروردگار برای انسان امروزی باقی نگذاشته است؟
الف) زیاد شدن زینت دنیا و لذات و شهوات در دل‌ها (ب) خود را مالک و ولی و پرورش‌دهنده جهان پنداشتن

و) اصطلاح زیر را تعریف کنید.

- ۲۱ شرک در ولایت:
۰/۵
- ۲۲ شرک عملی:
۰/۵

ز) کشف ارتباط

- ۲۳ عبارت مطرح شده در ستون «اول» را با عبارت متناسب با آن در ستون «دوم» پیدا کرده و با خطی به هم وصل کنید.
۱

ستون اول	ستون دوم (یک مورد اضافه است)
الف- ما چو نایبیم و نوا در ما ز توست.	۱- کسی که خالق آن است.
ب- افزایش عبودیت و بندگی	۲- موحد واقعی
ج- داشتن حق مالکیت بر چیزی	۳- دل نسپردن به هوای نفس
د- همواره انسانی امیدوار است.	۴- معلول درک فقر و نیاز خویش
	۵- نیازمندی در بقا

ح) به سؤالات زیر پاسخ کامل بدهید.

- ۲۴ خلاصهٔ مقدمه‌های اول و دوم و نتیجهٔ این دو مقدمه را در اثبات نیازمندی جهان به خداوند بنویسید.
۱/۵
- ۲۵ استدلال کنید که چرا خدای واحد آفرینندهٔ جهان است؟
۱/۵
- ۲۶ از موارد شرک در جهان امروز، روش تصرف بشر امروزی در جهان خلقت را توضیح دهید.
۱
- ۲۷ آیا پذیرش ربوبیت الهی به معنای نفی تدبیر انسان و سایر مخلوقات در کارهای خود است؟
۱/۵
- ۲۸ دیدگاه انسان موحد دربارهٔ حوادث عالم را همراه با اثرات آن بنویسید.
۱/۵

- ۲۰ جمع نمرات